

Förord

Sjukvård handlar om problemlösning i mer eller mindre akuta situationer. Friskvård är en långsiktig process. Sjukvård ägnar man sig åt när man är så illa tvungen. Friskvård är något man tar itu med frivilligt långt innan några problem ens börjat göra sig märkbara. Det är lätt gjort att man fuskar med friskvården just för att man inte har piskan över sig. Men fuskar man tillräckligt länge måste man i stället söka sjukvård. Blandmånga kristna är i dag behövt av sjukvård på äktenskapets område betydande. Och även när två makar fått sina mest akuta problem utredda hos en själavårdare blir det till sist ändå dags att ta itu med friskvården. Grundtanken i denna bok är att människan efter syndafallet inte är lämpad för relation vare sig med Gud eller medmänniskor. Rättfärdiggörelsen och den därpå följande helgelsen är processer som Gud har givit oss för att vi på nytt skall kunna leva i relation med honom och varandra. En andra grundtanke är denna: Ju mer vår relation till Gud djupnar, desto mer kommer vi också att kunna leva i gemenskap med varandra. Helgelsen blir därför en prestationsfri process där vår gudsrelation djupnar, så att vi därigenom blir mer och mer skickliggjorda till att leva nära varandra. Äktenskapets friskvård Jag vänder mig med boken till äkta makar som vill komma in i en växande gemensam glädje. Boken tar inte upp frågan vem man skall gifta sig med eller andra frågor som berör själva ingåendet av ett äktenskap. Jag har använt 1917 års översättning av Gamla testamentet i reviderad version tillsammans med Bo Giertz översättning av Nya testamentet.

Ensamhet

Vi lever i en tid när ensamhetsproblematiken växer oss över huvudet. Det handlar inte om en ensamhet som beror på att man har några mil till närmaste granne. Den ensamhet vi brottas med finns inlagd i människan själv. Inte sällan möter man därför även inomäktenskaplig ensamhet. Två människor är gifta och bor med varandra under samma tak men är ändå så ensamma i sällskap med varandra att de har svårt att härda ut. Vad säger Bibeln om denna ensamhet? Ett svar på den frågan är nämligen viktigt att ha för att man också skall förstå vad Bibeln säger om gemenskap. Allt lidande sammanhänger med syndafallet. Ensamhetens lidande kan vi komma på spåren genom att läsa Rom 3:23: Alla har ju syndat och ingen har kvar den härlighet vi fått av Gud. Paulus säger här att före syndafallet hade människan något som kallas härlighet, och i syndafallet miste hon denna Guds härlighet över sitt liv. Denna härlighet var en oerhörd egenskap. Vi kan bland annat läsa om den i julevangeliet:

I samma trakt var några herdar ute på marken och höll vakt om natten över sin hjord. Plötsligt stod en Herrens ängel framför dem och Herrens härlighet strålade omkring dem, och de greps av stor fruktan (Luk 2:89).

Herdarna, som genom syndafallet saknade härlighet, mötte oförberedda en Herrens ängel, som utstrålade denna Guds härlighet som människan saknar. Herdarna blev mycket rädda. Det människan förlorade i syndafallet, när hon gick miste om härligheten, var tydligen något mycket påtagligt. Hur känns det att ha en härlighet, och hur känns det att sakna Guds härlighet? Vi finner en antydning om detta i skapelseberättelsen, där det heter:

Och mannen och hans hustru var båda nakna och blygdes inte för varandra (1 Mos 2:25).

Efter syndafallet heter det däremot:

Då öppnades bådars ögon, och de blev varse att de var nakna. Och de fäste ihop fikonlöv och band omkring sig (1 Mos 3:7).

Före syndafallet var människorna nakna men skämdes inte över sin nakenhet. Efter syndafallet började människorna att skämmas för sig själva och sökte omedelbart efter någonting att skyla sin nakenhet med. I brist på bättre fick det bli fikonlöv. Varför skämdes inte människorna för varandra före syndafallet? Jo, de hade en härlighet från Gud. I syndafallet skars kontakten mellan Gud och människan av. Härligheten vek bort, och människan började att skämmas för sig själv. Guds härlighet

Enligt bibliskt språkbruk innehåller namnet på en person ofta viktiga upplysningar om personens egenskaper. Naturligtvis gäller detta i särskilt hög grad Guds eget namn. Guds härlighet, som torde vara en av Guds viktigaste egenskaper, borde därför på ett särskilt sätt komma till uttryck just i hans namn. När Gud skickar Mose tillbaka från öknen till Egypten frågar Mose efter Guds namn för att inför Israels barn kunna styrka att det var Abrahams Gud som hade sänt honom. I 2 Mos 3:14 står det:

Gud sade till Mose: ”Jag är den jag är.” Och han sade vidare: ”Så skall du säga till Israels barn: 'Jag är' har sänt mig till er.”

Guds namn, som alltså skall ge ett speciellt uttryck för Guds härlighet, är ”Jag är den jag är”. Med en psykologisk term kan vi säga att Gud har en absolut identitet. Gud vet vem han är, och han är den han är. Inga omständigheter kan förändra Gud. Hur mycket människorna än hädar honom ändrar han inte sitt synsätt vare sig på sig själv eller på människorna. Hans identitet är orubblig. Vi måste dessutom förstå att före syndafallet hade människan del i denna orubbliga identitet. Även Jesus gav uttryck åt den identiteten, även om han bara på förklaringsberget utstrålade en synlig härlighet. I alla sammanhang var han dock sig själv, opåverkad av människors reaktioner. När han under mängdens jubel på åsnan red in i Jerusalem var han lika majestätisk som när han stod inför Pilatus — varken mer eller mindre. Han visste vem han var, och han förändrades inte vare sig av människors bifall eller kritik.

Johannes, som med andlig klarsyn skådat förbi Jesu yttre gestalt av ringhet, vittnar också om denne Jesus:

Vi skådade hans härlighet, härligheten som den Enfödde fått av sin Fader, full av nåd och sanning (Joh 1:14).

Den som har en absolut identitet ifrån Gud själv behöver aldrig skämmas för sig själv eller sitt liv. Han kan heller aldrig bli högmodig genom människors beröm. Sådan var tydligen människan före syndafallet. Men i syndafallet förbyttes allt detta. Människan förlorade sin identitet och upphörde därmed att ha en fast kunskap om vem hon själv är. I stället började hon se på sig själv med tankar av skam och blygsel. Och dessa tankar var tydligen plågsamma intill outhärdlighet. Människan sökte omedelbart efter någonting att skyla sig med. Något måste till för att dölja skammen, bristen på härlighet.

Identitetslöshet och fikonlövsjakt

Skapelseberättelsen ger därför en intressant och verklighetsnära bild av den fallna människan. Hon vet inte vem hon själv är. Hon upplever sin existens som naken och söker efter något att dölja sin skamliga nakenhet med. Somliga försöker dölja den genom att göra karriär. Andra söker lyckoupplevelser. Många försöker att med prestationer av olika slag skaffa sig ett värde i tillvaron. Ägodelar, titlar, utmärkelser, publicitet kan alla fylla samma ändamål. De kan alla tjäna som fikonlöv för att skyla vår skamliga nakenhet. Enkelt uttryckt betyder detta att den fallna människan, som är osäker på vem hon själv är, inte

utan vidare kan acceptera sig själv och älska sig själv. Hon måste först ha ett fikonlöv att skyla sig med. Status, rikedom, makt, kompetens, hälsa, upplevelser är några exempel på sådana fikonlöv som oftast kommer till användning.

Jämförelsesjukan

Hur skall man veta att ens eget fikonlöv duger till att skyla ens nakenhet? När inte vi själva har någon absolut identitet, så har inte fikonlöven det heller. I praktiken avgörs fikonlovets värde genom att man jämför med andras fikonlöv. Och den identitetslösa människan, som blygs för sin egen existens, befinner sig därför ständigt på jakt efter en ny härlighet i stället för den förlorade —ett fikonlöv vars värde avgörs genom att man jämför med andras fikonlöv. Har man mer framgång än andra, kan man få ett självförtroende. Blir man mer aktad och respekterad än de flesta, vågar man också tro sig vara något. Om alla fikonlöv tas ifrån en människa förlorar hon som regel all handlingskraft. Denna jämförelse är inte harmlös. Kain jämförde sig med Abel, och det slutade med att han dödade Abel. Vi kan kalla tillståndet för jämförelsesjuka. Människor på jakt efter en identitet jämför sig med varandra för att få reda på vem de är. De som har framgång i sitt fikonlövsjagande säger om sig själva att de har stort självförtroende, medan andra säger om dem att de är högmodiga. De som misslyckas hamnar i ett tillstånd av kronisk smälek och blygsel, som ibland kallas självförakt, ibland dåligt självförtroende.

Prestige är högmod eller missmod

Vare sig den fallna människan har stort eller litet självförtroende kan vi uttrycka syndafallets skada genom att säga att människan drabbades av prestige. För prestige är inte bara att ha stort självförtroende och vara högmodig av det utan lika mycket att ha dåligt självförtroende och vara missmodig av det. Guds absoluta identitet utvisar samtidigt den absoluta prestigelösheten. Jesus förkroppsligade under sin jordevandring den prestigelösa människans liv. En människa som saknar fast identitet blir sålunda en prestigemänniska. För att man skall kunna bli prestigelös fordras en fast grundad identitet, en härlighet från Gud. Prestige föder ensamhet. De som lyckas i sitt fikonlövsjagande får visserligen många bekanta och blir kanske både berömda och högt aktade. Men detta utgör ingen garanti mot ensamhet. Snarare är det ofta tvärtom. Kändisar känner sig inte sällan utnyttjade och jagade av de människor som försöker vara i deras närhet. Människor som upplevt att de misslyckats i sitt sökande efter något att skyla skamligheten med grips ofta av ett så starkt självförakt att de inte vill eller kan leva i en fungerande relation med sin omgivning. Vi kan därför dra slutsatsen att ensamhet är den fallna människans naturtillstånd.

Men alla människor är ju inte ensamma! Detta beror säkert delvis på den förbannelse Gud lade över marken när han förvisade människorna ur paradiset. Nöd och svårigheter, kriser och lidanden gör ofta att människorna blir beroende av varandra, så att de kan leva i relation med varandra trots allt. Vi skall förvänta oss att denna beroendeskapande faktor bortfaller med ökande välstånd. Det blir

då en allt större frestelse för var och en att ”förverkliga sig själv”, vilket betyder att man kan jaga fikonlöv utan att vara alltför bunden av lojaliteten till människorna omkring en. Ökande välstånd ger inte upphov till större ensamhet men får den ensamhet som finns inbyggd i den fallna människans väsen att blomma ut i full synlighet.

Skammen hindrar kärlekens flöde

Genom att människan inte har någon fast bild av vem hon själv är kan hon inte utan vidare vare sig acceptera sig själv eller älska sig själv. Hon kan det bara i den utsträckning hon lyckas med någonting, äger någonting eller upplever någonting som kan ge henne ett speciellt värde, en särställning i tillvaron. En människa som inte kan hitta något fikonlöv att skyla sin skamlighet med eller köpa sig en plats i tillvaron med får därför också mycket svårt att ta emot kärlek från sin omgivning. Hon kan inte älska sig själv och kan heller inte tro att någon annan kan göra det. Den ensamma människans problem är så ofta just att hon har svårt att tro på andras kärleksförklaring och ta emot kärlek. Problemet är därför inte att se till att den ensamma människan blir gift, så att hon kan få kärlek av sin livskamrat. Man kan vara gift med en mycket kärleksfull människa och ändå outhärdligt ensam. Prestigen, som yttrar sig i människans tvingande önskan att ”bli något” innan hon kan ta emot kärlek vare sig från sig själv eller sin omgivning, låser fast den ensamma människan i hennes ensamhet. För ensamheten och det dåliga självförtroendet går ofta hand i hand. Man kommer in i en ond cirkel. Dåligt självförtroende leder till misslyckanden, som leder till dåligt självförtroende, och man blygs både över sig själv och hela sitt liv. Om man i det läget kunde ta emot kärlek skulle ens liv bli annorlunda, men prestige hindrar en. Gud konstruerade äktenskapet före syndafallet. Efter detta måste människan skickliggöras till äktenskap. Det betyder inte i första hand att man går en kurs i matlagning, blöjbyte och konsten att göra en bra hushållsbudget. Det handlar mera om att bli förvandlad i sitt innersta, så att man kan leva i relation till andra människor.

Fikonlövsjagandet hindrar kärlekens flöde i våra relationer. Det introducerar också ett moment av lögn och förställning i våra liv, eftersom vi med vårt sökande efter en konstgjord härlighet av ära, framgång eller lycka försöker att göra oss till något som vi egentligen inte tror att vi är. Vi spelar roller för oss själva och varandra i vår jakt efter en härlighet som skall ersätta den härlighet som gick förlorad i syndafallet.

2

Saktmod

I Matt 11:28-30 undervisar Jesus om hur människor skall kunna få ro i sina egna liv och i sina relationer. Han säger:

Kom till mig, ni alla som arbetar och är betungade, så skall jag ge er ro. Tag på er mitt ok och lär av mig, ty jag är saktmodig och ödmjuk av hjärtat. Så skall ni finna ro för era själar, ty mitt ok är mildt och min börda är lätt.

Jesus lovar att vi skall få ro eller, som det egentligen står i grundtexten: vila. Många äktenskap behöver komma in i ett tillstånd av vila i stället för olika permanenta tillstånd av kris eller besvikelse. Hur kommer man in i en sådan vila? Jesus vill lära ut två personlighetsegenskaper, som båda är Andens frukter, nämligen saktmod och ödmjukhet. De är närbesläktade egenskaper. En praktisk, fri översättning av dessa båda uttrycks gemensamma innebörd finns i ordet prestigelös. Människor som är prestigelösa utlovas en vila i sina liv. Detta låter inte orimligt med tanke på hur mycket tid och energi olika prestigemättade projekt tillåts kräva.

Rollspel och självbedrägeri

Prestigens letande efter fikonlöv är egentligen en sorts verklighetsförfalskning. Människan saknar en egen härlighet men vill ändå se ut som om hon hade en. Prestige och förljugenhet hör alltid ihop. Om inte annat måste det alltid till ett självbedrägeri för att dölja de verkliga avsikterna bakom våra prestigeladdade ambitioner. Ärelystnad kallas i regel organisationstalang, eftersom det låter finare. Girighet kallas på samma sätt för samlarintresse eller sinne för ekonomi. En oborstad person säger gärna att han är rättfram och uppriktig. Prestige leder sålunda till att vi blir oäkta inför oss själva och varandra. Ju mer prestige, desto mer förljugenhet. När prestigen ökar i våra liv övergår vi från att vara äkta och sunda människor till att leva i en sorts rollspel för varandra. Utformningen av dessa roller sammanhänger med våra egna ambitioner och omgivningens verkliga eller tänkta förväntningar. På detta sätt blir vi inte bara oäkta utan i regel också komplicerade och svåra att förstå sig på. Den prestigeladdade människan har till och med ofta svårt att förstå sig själv, eftersom hon inte är äkta ens inför sig själv. Hon saknar i regel inlevelseförmåga i andras liv, eftersom hon inte ens kan förstå sig själv. Hon ser inte andras behov, och hon kan inte se bort från sina egna.

Prestigemänniskan gör ofta inte sina gärningar för deras egen skull, utan hon gör

dem för att de också har bieffekten att bygga upp en speciell bild av vem hon själv är. Detta leder henne till att satsa på oväsentligheter, och det gör att hon lätt tappar anpassningsförmågan till omgivningen. Hon har ofta mycket bestämda uppfattningar om vad som skall göras och hur. Eftersom hennes uppfattning har ett egenvärde bara för att den är hennes, kan hon inte lyssna eller diskutera med någon annan om denne har en bättre lösning. Skulle den andres lösning råka vara bättre kan den ju ändå inte bidra till att bygga upp bilden av henne själv. Det är sålunda svårt att ha relationer till en prestigemänniska. Avsaknaden av självkänedom, inlevelseförmåga, äkthet och saklighet kan göra också de enklaste relationsfrågor till oöverstigliga hinder. I samlivet med en sådan människa finns det snart sagt ingen vila i någonting. När Jesus lovar vila i det innersta genom prestigelöshet är vi benägna att hålla med honom.

Fromhet som fikonlöv

I Jesu samtid fanns det gott om avancerade prestigemänniskor. I Bibeln kallas de fariseer. De var personer som menade sig kunna reparera syndafallets skada genom egna prestationer. De omgav sig sålunda både med sociala och religiösa fikonlöv. Alla de nu nämnda egenskaperna hos en prestigemänniska uppvisade dessa fariseer i rikt mått. Några ord av Jesus kan belysa hela den fariseiska oäktheten och dess konsekvenser.

Ve er, ni skrifflärda och fariseer, ni hycklare som ger tionde av mynta och dill och kummin, men försummar det som väger tyngre i lagen: rätten och barmhärtigheten och troheten! Det ena skulle ni göra, men inte försumma det andra, ni blinda ledare, som silar mygg och sväljer kameler! (Matt 23:23-24)

Här syns tydligt att gärningarna inte görs för sin egen skull. Tiondegivandet var ett offer som uppfylldes noggrant och pliktmässigt av människor som inte frågade efter rätten, barmhärtigheten eller troheten. När vi läser vidare säger Jesus:

Ve er, ni skrifflärda och fariseer, ni hycklare som putsar utsidan på bågaren och fatet, fast de inuti är fulla av rofferi och omåttlighet! Du blinde farisé, gör först bågaren ren inuti, så blir också utsidan ren! (Matt 23:25-26)

När man diskar kladdiga fat och koppar är det inte mycket glädje med en rengöring som bara omfattar utsidan. Det är på insidan de flesta matresterna sitter. Fikonlövsjagandet kan aldrig ändra människans personlighet. Det kan bara försköna ytan. Vi människor kommer aldrig åt insidan av oss själva, och utsidan är ointressant. Ju mer vi ägnar oss åt utsidan, desto mer oäkta och förljugna blir vi, och detta försvårar alla relationer. Jesus talar om fariseerna som människor som är fulla av rofferi och omåttlighet, och han beskriver dem som blinda. Prestigemänniskan tappar förståelsen för vad som är viktigt i livet och blir på ett speciellt sätt blind för vad hon bär på i sitt inre.

Det fariseiska hyckleriet innebär så ofta att man flyr bort ifrån ett obehagligt eller

kaotiskt inre till en yttre skenvärld, som man försöker bygga upp för att dölja det man bär på i sitt innersta. Vare sig man lyckas eller misslyckas i byggandet av denna skenvärld får emellertid själva intresseförskjutningen till följd att ens relationer alltid blir komplicerade. Lyckas man bygga upp sin skenvärld går man in i ett tillstånd av övermod. Om man misslyckas drabbas man av missmod.

Rengör insidan

Jesus vill rengöra insidan. Genom profeten Hesekiel säger han (36:26-27):

Och jag skall ge er ett nytt hjärta och låta en ny ande komma i ert bröst. Jag skall ta bort stenhjärtat ur er kropp och ge er ett hjärta av kött. Jag skall låta min Ande komma i ert bröst och göra så, att ni vandrar efter mina stadgar och håller mina lagar och gör efter dem.

Detta är inga fikonlöv på ytan utan en hjärtransplantation. Dessutom utlovas den helige Ande, som är Guds härlighet. Inga fikonlöv kan ersätta Guds närvaro över våra liv för att göra oss helgjutna, ärliga och äkta. Jesus säger att vi skall lära av honom, eftersom han är saktmodig och ödmjuk. Att vara prestigelös betyder att alltid våga vara sig själv vare sig andra människor accepterar det, gillar det, beundrar det eller inte. En prestigelös människa jämför sig inte med sin omgivning — varken till sin egen fördel eller nackdel. Hon är den hon är. Hon har inga undagömda motiv i sina gärningar. Hon lever inte i självbedrägeri eller hyckleri. Den prestigelösa människan blir inte förnedrad och förnedrar inte heller andra. Hon lever inte i fruktan för andra; hon har råd att vända andra kinden till. En människa som däremot inte blivit löst från sin prestige kan inte vända andra kinden till i en konflikt så som den prestigelösa människan kan.

Om man dresserar en prestigemänniska till att alltid vända andra kinden till, så gör man i praktiken detta till ett prestigemoment för henne. Det finns mångfaldiga exempel på människor som mått mycket illa av den sortens prestige. Men den prestigelösa människan kan hantera konflikter på detta underbara sätt. En prestigelös människa kan hantera konflikter och problem på ett sakligt sätt. Hon väjer inte för problemen utan tar itu med dem. Hon får inte dåligt samvete och ger inte heller andra människor dåligt samvete. Vi kan läsa en uppmaning till prestigelöshet i Gal 5:26-6:1:

Låt oss inte framhålla oss själva, inte utmana varandra, inte avundas varandra. Ja, bröder, även om ni beslår någon med en överträdelse, så upprätta honom i all vänlighet (egentligen i saktmods ande), ni som är andliga människor.

Prestigelösa människor upprättar sin omgivning. De framhåller inte sig själva. De är inte utmanande eller avundsjuka. De har ett enkelt förhållande till sig själva och sin omgivning. Det är lätt att ha relationer med en som är prestigelös.

Prestigelös självkärlek

När två personer gifter sig brukar ofta omgivningen fundera över hur deras äktenskap skall komma att bli. Man hör ibland tanken att graden av inbördes

kärlek skulle ha någon betydelse. Två människor som älskar varandra häftigt skulle ha större möjlighet att leva lyckligt tillsammans. Så är bevisligen inte fallet. Filmstjärnor i Hollywood brukar vara förälskade upp över öronen när de gifter sig, men livslängden på deras äktenskap är kort. Det som verkligen avgör äktenskapets hållfasthet är mera de båda personernas förmåga att älska sig själva under alla omständigheter. Bara den prestigelösa människan kan älska sig själv till och med i förnedring. En människa som kan göra det är lätt att vara gift med. En förljugen och prestigeladdad person är däremot en mycket svår äktenskapspartner, hur förälskad han än är. Två prestigelösa människor har sålunda lätt att leva i gemenskap med varandra. Märkligt nog kan två prestigeladdade människor på sätt och vis leva bra tillsammans om de bara har likartade mål för sin prestige. Det gemensamma hatet kan ju ytligt sett förena lika bra som den gemensamma kärleken. Konflikter uppkommer däremot i kontaktytan mellan två prestigeladdade människor med olika målsättning eller mellan en prestigemänniska och en prestigelös person.

Prestigelöshet kan utlösa konflikt

Jesus var totalt fri från prestige. Ändå skapade han konflikter genom sitt sätt att leva. Han botade sjuka på sabbaten och förklarade därmed att han gjorde Faderns gärningar och visade prov på kärlekens natur. Han hade rätt att vila på vilodagen men avstod från den rätten förlidande människors skull. Fariseerna och de lagkloka tyckte emellertid att Jesus undergrävde deras auktoritet och att hans botande gick deras ära för när. I allvar och vrede började de kämpa för något som de menade vara Guds sak, men som i stället var deras egen. Jesus hade kunnat undvika konflikten med fariseerna genom att säga till alla sjuka han mötte på sabbaten att komma tillbaka dagen därpå. Han gjorde inte det. I alla konflikter måste man noga studera var prestige sitter och vad den består i. Det hade varit lätt gjort att tro att Jesus var skulden till de konflikter som omgärdade hans tjänst. Men han var fri från prestige. Fariseerna var de verkliga upphovsmännen, trots att det var Jesus som tog initiativet när det gällde att hela de sjuka på sabbaten.

3

Helgelse

Nya testamentet lovar oss att kristen tro skall medföra en omfattande personlighetsförändring. I Gal 5:22-23 säger Paulus:

Men Andens frukt är kärlek, glädje, frid, tålmod, älskvärdhet, godhet, pålitlighet, vänlighet, självbehärskning.

De egenskaper som här räknas upp är gudomliga personlighetsdrag. Vi som är kristna förespeglas att också vi skall kunna bli delaktiga av dessa egenskaper. Med den helige Andes hjälp skall vi kunna förvandlas till att alltmera bli Guds avbilder så som det var tänkt ifrån början. Och det är naturligtvis inte svårt att förstå att om två makar har dessa personlighetsdrag bör äktenskapet inte bli präglad av oförståelse eller konflikter makarna emellan. Men frågan är: Hur kommer man till detta välsignade tillstånd? Bibelns svar till den kristne uttrycks med ett enda ord: helgelse. Denna helgelse är inte en förmån för enstaka lyckligt lottade personer utan är en del av den rengöring av insidan som Gud har kallat var och en av oss att uppleva.

Rättfärdiggörelsen och helgelsen är Guds hjärttransplantation. Paulus skriver (1 Tess 4:7):

Gud har ju inte kallat oss till orenhet utan till helgelse.

Själva ordet helgelse har i de flestas öron en dålig klang. Inte så få kristna får dåligt samvete av själva ordet. Och om man dessutom har problem i sitt äktenskap ökar samvetsförebärslerna lavinartat. Man borde ju ha klarat av helgelsen, och man borde ha klarat av sitt äktenskap. Denna inställning till helgelsen är emellertid en följd av att vi på många håll sedan länge haft en fariseisk undervisning om vad helgelse är. Man predikar rättfärdiggörelse genom Kristi fullbordade verk, men sedan säger man till den kristne: "Nu måste det synas att du är kristen." En sådan kommentar känns som ett krav att uppfylla, och människor sätter lätt en ära i att uppfylla det kravet. Helgelsen blir en prestation. Skulle man till äventyrs klara den prestationen slutar det med högmod. I motsatt fall hamnar man i missmod. Vi känner igen fikionlövsmönstret. Mycken undervisning om helgelse är ren fariseism.

Helgelsen är Andens verk

Låt oss i stället lyssna till hur Jesus ber för sina lärjungar (Joh 17:17):

Helga dem i sanningen. Ditt ord är sanning.

Här måste vi fråga: vem helgar vem? Är det vi som helgar oss själva? Svaret är

nej. Det är Gud som helgar oss. Lika väl som han har gjort oss rättfärdiga i Kristus utan vår medverkan eller prestation, så helgar han oss också utan att vi behöver hjälpa till. När Gud skall helga oss möter han två typer av hinder. Somliga anser sig inte behöva någon helgelse, och Gud som är kärleken tvingar inte sina gåvor på oss. Andra inser sitt behov av helgelse men tror att de skall utföra den själva. De upplever kanske till och med helgelsen som ett Guds krav. Det är inte lätt att ta emot helgelsen som en gåva från Gud, om man tror att Gud kräver den som en prestation. Jesus säger inte bara vem som skall helga oss, utan han säger också vilket redskap Gud i första hand använder för att utföra sitt verk. Han använder inte våra gärningar utan sin sanning. Detta förhållande är inte svårt att förstå. Prestigens fikonlövstänkande bygger hela tiden på olika livslögner. Man förskönar sina motiv och omskriver sina egenskaper så att de skall se acceptabla ut både för en själv och för omgivningen, helst också för Gud. För att sedan stryka under vilken god och fin människa man är gör man sig goda gärningar, vilka inte framspringer ur en överflödande kärlek utan ur lusten att bevisa ens egen förträfflighet. Detta måste avslöjas. Vid ett tillfälle omvände sig en skara judar till tro på Jesus. Jesus började omedelbart att undervisa dessa nyomvända om hur Gud vill förvandla personligheten (Joh 8:31-36):

Då sade Jesus till de judar som hade satt tro till honom: Om ni förblir i mitt ord, så är ni verkligen mina lärjungar, och ni kommer då att förstå sanningen, och sanningen skall göra er fria. De svarade honom: Vi är ättlingar till Abraham, och aldrig har vi varit trälar under någon. Hur kan du då säga att vi skall bli fria? Jesus svarade dem: Tro mig när jag säger det: Var och en som gör synd, han är syndens träl. Trälen får inte stanna i huset för alltid. Sonen stannar där för alltid. Om nu Sonen gör er fria, så blir ni verkligen fria.

Jesus talar om för oss att Ordet kommer att avslöja vår egentliga personlighet, våra motiv, våra gärningar etc. Vi får självkänedom. Sådan är omistlig. Men självkänedom frigör inte om den inte också får förenas med en gudskänedom. Vi behöver inte bara få veta sanningen om oss utan också sanningen om Gud. Framför allt måste vi få en insikt i Guds nåd, en insikt som till sin omfattning motsvarar vår framväxande självkänedom för att processen skall komma i balans. När Johannes talar om den härlighet han såg hos Jesus säger han:

Vi skådade hans härlighet, härligheten som den Enfödde fått av sin Fader, full av nåd och sanning (Joh 1:14)

Människans problem består i att hon har förlorat härligheten från Gud. Jesus står här framför oss full av denna härlighet, som bland mycket annat består i nåd och sanning. Vi behöver veta sanningen om oss själva men i ännu högre grad sanningen om Gud. För om vi inte har en grundlagd visshet i vårt innersta om Guds nåd, hur villkorlös den är och hur överflödande i kärlek den är, så vägar vi inte skaffa oss självkänedom med Ordets hjälp. Och vad mera är: det nyttar inte mycket till. För om det inte ges någon kraft till oss att förändra det vi ser när vi upptäcker våra egentliga motiv och våra egentliga svagheter, hur skall vi då orka se dem, och vad skall det tjäna till? Vad skall man med en diagnos till om det inte

finns någon behandling? Men å andra sidan: Hur skall man kunna ta emot någon behandling om det inte finns en diagnos? Personlighetsförvandlingen, helgelsen, är den helige Andes verk. Anden är sanningens Ande men också kraftens och kärlekens Ande. Att ta emot helgelse handlar om att låta Anden utföra det verk han har kommit för att göra. Inte ens om vi har tagit emot den helige Ande i våra liv till pånyttfödelse och andedop kommer Anden att tvinga sitt verk på oss. Vi måste ständigt söka det från Gud själv. Anden har kommit för att ”visa vad som verkligen är synd och rättfärdighet och dom” (Joh 16:8). För oss som redan tagit emot Jesu frälsning behövs ingen ytterligare information om domen. Men Anden behöver upplysa oss mer om både synd och rättfärdighet.

Rättfärdighet som inte syns

Vad vill det säga att vi är rättfärdiggjorda i Kristus? Låt oss lyssna till hur Paulus citerar Skriften om Abraham (Rom 4:3):

Abraham trodde Gud, och det tillräknades honom som rättfärdighet.

Rättfärdigheten är tillräknad. Detta betyder att den inte har sitt ursprung i våra prestationer, utan den är något vi får som en gåva. Så långt kan de flesta hänga med. Men sedan börjar många titta på sig själva. De har tagit emot rättfärdighetens gåva, och varken de själva eller någon annan kanske kan se någon större skillnad. Kommer sedan en predikant och säger: ”Det borde synas på dig att du är kristen”, så sjunker man lätt ner i tvivel på att man överhuvud taget är rättfärdig. Man har då kommit att blanda ihop begreppen rättfärdighet och helgelse. Rättfärdigheten är juridisk och den tar man emot som en gåva. Helgelsen är den process som gör att rättfärdigheten kommer till synes i ens liv. Som vi förut konstaterat är båda processerna Guds verk och inte vårt. Men det viktiga i detta är att vi kan ha tagit emot rättfärdigheten utan att den syns. Men vad är det för en rättfärdighet? Vad skall den tjäna till? Vi kan se det så här: Den tillräknade rättfärdigheten innebär att Gud har gjort förhållandet mellan sig och den rättfärdiggjorda människan prestigelöst. Gud, som hade skäl att vredgas över synden, har i Kristus försonat sig själv med hela världen (2 Kor 5:19, Kol 1:19-20, 1 Joh2:2). Gud, som hade skäl till en prestigefylld attityd emot oss, har lagt ner sin prestige. Detta innebär att om vi lägger ner vår prestige inför honom, så kan vår gudskontakt återupprättas. Därför säger Paulus i 2 Kor 5:20:

Vi ber på Kristi vägnar: Låt er försonas med Gud!

Den tillräknade rättfärdigheten betyder att jag har möjlighet att ta emot den helige Ande i mitt liv. Detta innebär i sin tur att jag på nytt kan leva i gemenskap med Gud och ha en personlig relation och direktkontakt med honom. Han är inte teori längre utan upplevd verklighet. Och det är i gemenskapen med honom som jag kan bli förvandlad så att det också syns. Rättfärdiggörelsen öppnar vägen till gemenskap med Gud, men det är gemenskapen själv som åstadkommer en synlig förvandling. Det är i denna gemenskap som Guds nåd kan bli verklighet för mig, och det är också i den som jag med Ordets hjälp kan få självkänedom. Paulus liknar den kristnes förhållande till Kristus vid

relationen mellan hustrun och mannen i ett äktenskap (Ef 5:31-32). Denna bild visar oss tydligt skillnaden mellan rättfärdiggörelse och helgelse.

Rättfärdiggörelsen är vigseln — äktenskapets juridiska sida. Den gör inte makarna till ett kött i synlig mening, men den gör det möjligt för dem att leva i gemenskap. Denna leder till att de också synligt anpassas till varandra, så man ser att de är ett kött. Den processen motsvarar helgelsen. Två makar som aldrig är hemma upplever aldrig någon inbördes anpassning. En rättfärdiggjord människa som aldrig personligt umgås med Gud upplever heller ingen helgelse.

Gudsumgänget förvandlar

Om vi predikar helgelsen så att människorna får för sig att helgelsen är en prestation kan de visserligen i tro ta emot Kristi försoningsverk till rättfärdiggörelse, men denna leder inte till gudskontakt, eftersom människan ser på sig själv och ännu inte menar sig vara värdig att umgås med Gud. I stället håller man sig borta från gudskontakten utom vid enstaka gudstjänstbesök, som kan komma att präglas av formalism och rutin. I Hebr 4:14-16 möter vi en bild av hur den rättfärdiggjorda människan skall hantera sina svagheter:

Eftersom vi nu har en stor överstepräst, som farit upp genom himlarna, Jesus, Guds Son, så låt oss hålla fast vid bekännelsen. Vi har ju inte en överstepräst som inte kan ha medlidande med våra svagheter, utan en som varit frestad i allt, på samma sätt som vi, fast utan synd. Låt oss alltså frimodigt gå fram till nådens tron, för att ta emot barmhärtighet och finna nåd till hjälp i rätt tid.

Detta är ord skrivna till kristna människor. Inga andra kan komma fram inför nådens tron än sådana som tagit emot Jesu rättfärdiggörelse. Rättfärdiggörelsen betyder inte att vi inte har svagheter. Det har vi förvisso. Men tanken är nu inte att vi i egen kraft skall försöka göra oss av med dem. Sådant är fariseism. I stället skall vi frimodigt gå fram till nådens tron för att ta emot barmhärtighet och finna nåd till hjälp i rätt tid. Många håller sig borta från nådens tron. Andra går nog dit men är inte ett dugg frimodiga. Somliga vill inte kännas vid sina svagheter. I alla dessa fall uteblir helgelseprocessen.

Lär känna Gud

Gud vill lära oss vad nåd är. När han har fått göra det inbjuder han oss att i förlitan på nåden komma fram till honom själv med våra svagheter, öppet och frimodigt. För om vi gör det kan han lyfta av oss svagheter. Jesus har medlidande med våra svagheter. Han vet vad frestelser vill säga. Han har själv upplevt dem. Han har erfarenhet och inte enbart teoretisk kunskap. Han är full av nåd och sanning. Grunden för vår äktenskapliga gemenskap är alltså det mått av gemenskap vi har var och en med Gud. Två makar måste våga vara sig själva inför varandra och bör kunna vara det på ett prestigelöst sätt. Den sortens liv börjar med att man vågar vara sig själv inför Gud. Då får man uppleva en förvandling. Kristi blod renar oss då från alla synder. Johannes skriver (1 Joh 1:7):

Men vandrar vi i ljuset — så som han är i ljuset — då har vi gemenskap med varandra, och Jesu hans Sons blod renar oss från all synd.

Att vandra i ljuset innebär att ha gemenskap med Gud. Denna är förutsättningen för vår gemenskap med varandra, eftersom bara den kan föra oss till prestigelöshet. Och ur den gemenskapen framspringer också helgelsen, där vi får föras till en växande gudskännedom och en växande självkännedom, och där Jesu blod får rena oss ifrån all synd som kan skada eller bryta vår gemenskap med varandra.

Sök förmaning

När jag blir förankrad i en levande gudsgemenskap kan jag för att få en djupare självkännedom också söka förmaning hos prestigelösa människor i min omgivning. Omgivningen ser ju grandet i mitt öga, där jag inte själv ser bjälken. Två äkta makar har här en oerhörd möjlighet att hjälpa varandra framåt på vägen. Men då måste var och en vara personligt förankrad i Gud. Det räcker inte med formell kristendom, för den innehåller inte de kraftresurser som behövs för att förvandla sådana förhållanden som kommer fram i ljuset.

Prövning och frestelse

I Gal 5:14-16 skriver Paulus:

Ty hela lagen har sin uppfyllelse i detta enda budord: Du skall älska din nästa som dig själv. Men om ni bits inbördes och äter på varandra, så se till att ni inte blir uppätta av varandra. Vad jag vill säga är detta: vandra i ande, så kommer ni inte att göra det som köttet har begär till.

Paulus talar om kärleken som lagens uppfyllelse. Men han skriver till en församling där det råder konflikter. Dessa är tydligen så starka att man riskerar att bli uppäten av de andra. Så är det ju också ofta i äktenskapliga kriser. Paulus ger nu ett intressant recept: Vandra i ande, så kommer ni inte att göra det som köttet har begär till. Vad betyder det att vandra i ande? Och hur kan den vandringen leda till att vi blir kärleksmänniskor i stället för att vara prestige- och konfliktmänniskor? Grundmodellen för en vandring i Anden är Israels barns vandring genom öknen. Före Israels folk gick molnskyn om dagen och eldstoden om natten, vilka var manifestationer av den helige Ande. Folket gick dit Anden ledde dem. När vår gudsrelation fördjupas och blir mer och mer personlig kan den helige Ande på samma sätt börja att leda oss in i personliga livsöden som Gud utformar. Han kan leda enskilda människor, familjer, församlingar etc. Förutsättningen är emellertid att vi ständigt återkommer i bön till Gud om hans vägledning, eftersom Anden aldrig tvingar oss. Vi måste fråga efter Guds väg och lyssna mycket efter hans vilja.

Nådens förutsättning

Människor, familjer eller församlingar som på detta sätt är underställda Guds initiativ lever också i Guds välsignelse. I Gal 5:18 skriver Paulus:

Men drivs ni av ande, så står ni inte under lagen.

Den som inte står under lagen står i stället under nåden. Många människor som tagit emot Jesu Kristi rättfärdiggörelse står likväl på ett sätt kvar under lagen i sitt liv, eftersom de inte har förstått att de skall låta gudsgemenskapen få växa fram och resultera i en personlig lydnad i förhållande till Herren. Därför säger Paulus (Gal 5:25):

Har vi liv genom ande, så låt oss vandra i ande.

Många kristna är födda på nytt men vandrar ändå inte i Anden och går därför miste om betydande delar av gudsrikets välsignelser. *I detta sammanhang bör påpekas att Gud inte kräver att vi skall lyckas med vår vandring i Anden för att bli*

ställda under nåden. Det är inte en fråga om vad vi kan, utan om vad vi vill. Jesus uttrycker detta med orden (Matt 6:33):

Sök först efter hans rike (= hans herravälde, hans vilja) och hans rättfärdighet, så skall också allt detta andra bli er givet.

Äkta makar som tillsammans verkligen söker Guds vilja som sitt främsta behov när de går i bön inför Gud står under nåden på ett annat sätt än sådana som inte har förstått att Guds vilja över deras liv är den största välsignelse de kan utbedja sig. Den innehåller grunden till all annan välsignelse. Många äktenskap är fattiga på välsignelse därför att makarna inte har förstått detta.

Vandringen i Anden avslöjar och fostrar

Bilden av ökenvandringen talar för oss att Gud med vår vandring i Anden, vår levnad efter hans vilja, inte bara för oss in i sammanhang där han kan välsigna oss med gåvor, utan han för oss också fram på ett sådant sätt att vi blir fostrade av honom. Låt oss lyssna till vad Mose säger till Israels folk efter ökenvandringen (5 Mos 8:2):

Och du skall komma ihåg allt som har skett på den väg Herren, din Gud, nu i fyrtio år har låtit dig vandra i öknen, för att tukta dig och pröva dig, så att han kunde få kännedom om vad som var i ditt hjärta: om du ville hålla hans bud eller inte.

De fyrtio åren i öknen var en uppfostringsprocess. På ett tidigt stadium hade Gud försökt föra in folket i Kanaans land, men när han bjöd dem att gå, så gick de inte, och när han sade till dem att de inte skulle gå, så försökte de och blev slagna. Folkets gudsrelation var ännu så bristfällig att Gud inte kunde föra folket till seger. Mose säger att under vandringen fick Gud tillfälle att tukta folket och pröva det. Och målet med allt detta var självkännedom. Gud visste nog vad som fanns i människornas hjärtan, men de visste det inte själva. Gud ledde folket in i olika situationer av såväl medgång som motgång, lycka som lidande. Och i dessa situationer visade det sig om folket ville tillhöra Gud eller inte. Gud testade deras trofasthet. Det tog tid innan Gud kunde föra ut folket ur Egypten. Men därmed var bara halva frigörelseprocessen klar. Det tog fyrtio år att föra ut Egypten ur hjärtat på Israels folk. Många gånger klagade de och knotade och önskade sig tillbaka till Egypten. De byggde sig en guldkalv för att återuppliva Egyptens blandreligion. När de kom upp ur Röda havet lovsjöng de Gud, men tre dagar senare, när de stod ute i öknen utan vatten, klagade de i högan sky. Det var lätt gjort när man stod på Röda havets östra strand att tänka: Nu fungerar lovsången och nu är allt väl. Men minsta motgång avslöjade att Egypten inte var borta ur människornas hjärtan. Anden förde dem in i både medgångar och svårigheter för att det skulle testas om de ville hålla fast vid Herren, om de i besvikelse och självömkan ville vända sig mot honom eller om de i lyckans självupptagenhet ville vända sig bort ifrån honom. Gud prövade folket och tuktade det.

När Bibeln talar om prövning används ett ord som också betyder frestelse. Jesus blev av Anden ledd ut i öknen för att frestas av djävulen. Han fick utsättas för

frestelser för att hans trofasthet och lojalitet mot Fadern skulle prövas. Om vi inte utsattes för frestelser skulle vi kunna tro att vi var bättre än vi är. Frestelsen innebär en risk för avfall men är också en unik möjlighet för självkänedom. Detta betyder inte att Gud och djävulen samarbetar.

När Gud prövar oss önskar han att vi skall bestå provet och genom prövningen föras till en djupare relation med honom. När djävulen frestar oss i samma situation är hans avsikt att vi skall föras bort från Gud. I situationer av prövning — frestelse lyfts alltså människans djupaste vilja fram, så att hon själv får se om hon är benägen att följa Gud eller låta sig föras bort av hans fiende. När vi nu förs fram av Gud genom livet och därvid hamnar i situationer av både lycka och lidande, som kan antingen föra oss närmare Gud eller bort från Gud, så följer Gud bestämda spelregler, som finns angivna i 1 Kor 10:13:

Ingen frestelse har drabbat er, utöver vad andra människor får pröva på. Och Gud är trofast. Han skall inte tillåta att ni frestas över förmåga, utan han kommer att bereda er en utväg samtidigt med frestelsen, så att ni kan hårdna ut.

Att vi hamnar i situationer där vi kan avfalla från Gud innebär inte att Gud inte är trofast. Hans trofasthet yttrar sig i att han inte tillåter några frestelser — prövningar som blir oss övermäktiga, och vi hamnar aldrig i någon sådan situation utan att Gud från början har berett en utväg. Det som testas i våra liv är om vi vill söka den utvägen genom att komma närmare Gud eller om vi snarare är beredda att överge Gud i besvikelse över våra motgångar eller i självupptagenhet under lyckans dagar. Den besvikelsen och den självupptagenheten är samma andas barn som det missmod och det högmod som uppstår genom människans prestige och fikonlövsjakt. Om vi är trofasta mot Gud skall vi upptäcka hans trofasthet mot oss både i perioder av motgång och medgång.

Andens frukt är trofasthet

Det som testas är alltså vår trofasthet mot honom och vår tillit till honom. Hur mycket lycka behövs för att vi skall överge Gud? Hur lite motgång räcker för att vi skall sluta att lita på Gud? Petrus trodde att han var villig att gå i döden för Jesus, och han nästan skröt över sin villighet. Jesus visste att det Petrus menade vara tro, dvs både tillit och trofasthet, var i själva verket prestige. Några timmar senare förstod också Petrus detta och gick bort och grät bittert. Petrus blev prövad av Gud, och han blev frestad av djävulen. Han föll för frestelsen. Men när så skedde fick han en självkänedom som gjorde att han sedan verkligen kunde lida och dö för Jesu skull. Han fick en äkta trofasthet och en äkta tillit, dvs en sann tro. Prestigen hade fått avslöjas så att den dog. Petrus återupprättades av Jesu nåd. Guds trofasthet hade inte rubbats av Petrus trolöshet (2 Tim 2:13). Petrus hade blivit fostrad bort från prestige till ett liv i tro och i kärlek.

Vad har nu detta med äktenskapet att göra? Att börja söka en vandring i Anden och att på det sättet också ta emot Guds prövning och fostran leder inte till

snabba resultat i våra liv. När man skall hjälpa krisdrabbade äkta makar till rätta är det viktigt att undervisa om vandringen i Anden, eftersom den ställer äktenskapet under nåden och öppnar välsignelsens möjligheter på ett nytt sätt. Så sker från den dag man börjar söka vandringen i Anden. Och därför är det viktigt redan i krisens ögonblick att man börjar söka denna livsform. Men den fostrande karaktär som själva vandringen medför är långsiktig och är snarare till för att förebygga svårigheter i äktenskapet än att reda ut akuta krissituationer. Det handlar mer om friskvård än om sjukvård. Men det är ett viktigt stycke friskvård det handlar om.

Alla har behov av kärlek.

När människor gifter sig gör de det ofta för att få kärlek av varandra. Ofta nog börjar man ställa förväntningar på varandra, och när dessa förväntningar inte infrias börjar man leva i besvikelse på varandra. Sådan besvikelse leder lätt till att man söker sig en annan partner. Det kristna äktenskapet fungerar på ett helt annat sätt. Här handlar det om två människor som lever i en fungerande gudsrelation. Ur denna hämtar var och en sitt behov av kärlek — inte bara så att man själv blir tillfredsställd, utan så att det flödar över. Därigenom får man sina egna behov uppfyllda och kan ge varandra dessutom. För att denna typ av äktenskap skall fungera måste vi emellertid komma in i en gudsrelation som alltmer djupnar med tiden. Och för att så skall ske fordras i sin tur att det som hindrar det överflödande gudslivet i oss skall avslöjas och röjas ur vägen. Ju mer vår personliga gudskontakt på det sättet fördjupas, desto mer kommer Guds kärlek att nå in i oss och flöda över i oss. Detta i sin tur skyddar oss från att se med besvikelse på varandra för att vi inte har fått vår längtan efter kärlek tillfredsställd. I stället kan vi som makar se på varandra med en överflödande lust att få ge uttryck åt mer kärlek, mer ömhet och mer trofasthet. I vår vandring i Anden låter Gud oss komma i situationer av såväl medgång som trångmål. I medgången frestas vi till självförverkligande och lycksökande. I motgången frestas vi till självömkan. Båda dessa frestelser förstör effektivt vårt gudsförhållande, om vi faller för dem och håller fast vid dem.

Men samma tendenser förstör också lika effektivt våra äktenskap, om vi tillåter dem att frodas där. När jag prövas i svårigheter och trångmål är det därför så oerhört viktigt att jag inte låter mig frestas till självömkan. Självömkan är en anklagelse mot Gud, för i självömkan finns alltid frågan: ”Hur kan du tillåta det här?” Att få självömkan uppryckt med rötterna ur våra liv är något som i hög grad skickliggör oss för äktenskapet. Självömkan gör oss alltid självupptagna och bryter alla relationer. När vi kommer i kriser och svårigheter gäller det därför att undvika frågan hur Gud kan tillåta detta. I stället måste vi börja söka efter Guds trofasthet, dvs den väg som Gud redan i förväg har berett genom svårigheterna. Vi får många gånger anledning att be Gud att hjälpa oss av med självömkan i sådana situationer, för att vi skall kunna se hans väg. Men när han får fostra oss på det viset djupnar inte bara vår relation till honom, utan vår förmåga till mellanmännsliga relationer, inte minst i äktenskapet, växer också fram.

Lycka eller trofasthet

Hur dyrbar är min personliga lycka för mig själv? Detta måste Gud testa ibland. Kan redan en liten möjlighet till självtillfredsställelse få mig att överge Gud? I så fall är jag inte en gudsmänniska, och jag är inte heller särskilt lämpad för äktenskapet. Kan redan en liten karriärmöjlighet få mig att överge min familj? Eller har jag fått lära mig att sätta trofastheten i relationerna före möjligheterna till personliga vinster? Vad är det egentligen vi lovar varandra när vi gifter oss? Kritiska människor menar att äktenskapet är en omöjlighet, för man kan inte lova att hysa en viss sorts känslor livet ut. På ett sätt har de rätt. Den fallna människan kan inte lova något. Men två människor som vill lära känna sanningen om Guds nåd och sitt eget behov av denna nåd och som står under hans Andes fostran och ledning kan ge löften. Äktenskapet är konstruerat av Gud och är tänkt att fungera som ett kontinuerligt, dagligt, mångårigt underverk. Det vi lovar varandra är egentligen inte en speciell sorts känslor.

Det vi lovar är tro.

Vi lovar att vara trofasta mot varandra hur vi än känner det och vilka prövningar och frestelser som än möter oss och testar vår vilja till gemenskap. Ur den gemensamma trofastheten växer också den gemensamma tilliten fram. Tro är nämligen ömsesidig tillit och ömsesidig trofasthet. Där sådan ömsesidig tro finns och där Guds kärlek kan tas emot av båda parter, därför att de lever i tro i förhållande till Gud och i tro till varandra, kan också kärleken strömma fritt mellan Gud och människa och inbördes mellan människorna. Denna attityd av inbördes tro kan vi inte bara besluta oss för eller ta oss. Men i gudsrelationen och i Guds fostran av oss människor kan den växa fram.

Äganderätt

En vanlig missuppfattning när det gäller äktenskapet är att man på något sätt äger varandra. Var går gränsen mellan den trofasthet man i vigselakten lovar varandra och den äganderätt till varandra som äktenskapet ibland kan urarta till? Många människor som vägrar att gifta sig och i stället lever i samboförhållanden gör det just därför att de menar att äktenskapslöftet ger upphov till ett äganderättsförhållande. Detta i sin tur förnedrar den som känner sig ägd av den andre. Det är bättre att båda parter står fria. När vi kommer in på kristen äktenskapssyn aktualiseras denna fråga ytterligare av den omständigheten att relationen mellan man och hustru inte beskrivs som ett jämlikhetsförhållande. Paulus har många gånger blivit misstänkt för att ha varit en hustryran, som i kraft av sin samtids patriarkaliska samhällssyn förordat en mansdominans över förslavade och förtryckta kvinnor. Låt oss lyssna till vad han själv har att anföra (Ef 5:22-23):

Ni hustrur underordnar er era män på samma sätt som ni underordnar er Herren. En man är ju sin hustrus huvud, på samma sätt som Kristus är Kyrkans huvud — fast han också är en Frälsare för denna sin kropp. Men här finns en likhet: så som Kyrkan underordnar sig Kristus, så bör hustrurna handla mot sina män i allt. Ni män skall älska era hustrur, så som Kristus älskade Kyrkan och gav sitt liv för henne. Han helgar henne och renar henne med vattnets bad, i kraft av Ordet, för att kunna ställa fram Kyrkan som sin brud, strålande, utan fläck eller rynka eller annan brist. Helig och ofläckad skulle hon vara. På samma sätt bör männen älska sina hustrur. De är ju deras egna kroppar. Den som älskar sin hustru älskar sig själv. Ingen har nånsin hatat sin egen kropp, utan den föder och sköter man, så som Kristus gör med Kyrkan, eftersom vi är hans lemmar. ”Fördenskull skall en man övergiva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de två skall bli ett kött.” Detta är en stor hemlighet. Jag tillämpar det på Kristus och Kyrkan. I varje fall skall var och en av er älska sin hustru på detta sätt, så som sig själv, och en hustru skall visa sin man aktning.

Paulus gör direkt en jämförelse av förhållandet mellan man och hustru med förhållandet mellan Kristus och Kyrkan — församlingen — den enskilde kristne. Och det är bara ur vår gudsrelation som vi kan förstå den ojämlikhet mellan könen som Paulus beskriver. Han säger att kvinnan skall underordna sig mannen. Detta läses ofta av manliga predikanter av vilka många nöjer sig med att läsa enbart detta. De säger att om kvinnan bara underordnar sig blir allt bra.

Men Paulus säger också att mannen skall ge sitt liv för hustrun, så som Kristus har gett sitt liv för oss. Det skall vara samma förmån för kvinnan att underordna sig mannen som det är för oss som enskilda att underordna oss Kristus.

Underordning skall upprätta

När vi har underordnat oss Jesus tvingar han oss aldrig till något. Han förnedrar oss aldrig. Tvärtom upprättar han oss till handlingskraft och självständighet. Paulus talar om att Kristus förvandlar Kyrkan så att hon blir helig och ofläckad. Han ställer fram sin brud, strålände utan fläck, rynka eller annan brist. Det är inte kyrkan som gör sig sådan. Det är Kristus som utrustar sin brud. Och så är det också i äktenskapet. Kvinnans välfärd är mannens högsta angelägenhet.

Sammansmältningen

När Skriften talar om äktenskapet talar den inte om två självupptagna egoister som flyttar ihop och bor undersamma tak och förblir lika självcentrerade som de alltid har varit. I stället talas det om att de två skall bli ett kött. Härmed avses en sammansmältning. Två oberoende jag börjar att dela livet med varandra och smälter samman till ett vi. Gränserna mellan individerna utplånas, och man blir en enda organism i stället för att vara två oberoende individer. Paulus varnar männen och säger att de inte skall få för sig att deras position ger dem några maktbefogenheter. Kristus tar sig inga maktbefogenheter över oss. Började han att förnedra oss skulle han ju i själva verket förnedra sin egen kropp. Vi är ju lemmar i hans kropp. Om mannen börjar förnedra sin hustru skadar han också sin egen kropp. Av ren självbevarelsedrift ser man i stället till att ens kropp mår väl. För äktenskapet innebär det att man är *en* organism och inte *två*.

Friskvård är ju att sköta den egna kroppen. Många gånger ser man hur den ena maken faller förfrestelsen att se sig själv till godo på den andras bekostnad. Man sätter sina egna intressen före gemenskapens. Detta kan gå till en tid, och under den tiden har man det själv bra, medan den andra får bära ett lidande eller en smälek. Men det går alltid bara till en tid. Man är en organism, och det innebär att man alltid blir delaktig av varandras olust förr eller senare. Äktenskapet är inte en bank som automatiskt går med vinst och som man kan råna då och då. Det är en sparbank, där man kan göra insättningar för den gemensamma välfärden. Att de två blir ett kött är en stor hemlighet, säger Paulus. Många har aldrig fattat den hemligheten utan tror att man kan fortsätta att fungera som en egoist även sedan man gift sig. Inget är säkrare än att man förr eller senare får äta frukterna av den egoismen. Man har i själva verket skadat sin egen kropp.

Mannen har ingen makt

Kvinnan skall underordna sig mannen, men det är mannens uppgift att se till att det är en förmån att få lov att underordna sig. Att Paulus talar om underordnande innebär inte att han samtidigt talar om makt eller överordnande. Den s k hustavla som han beskriver kan i stället uttryckas i ett antal koncentriska cirklar (dvs olika stora cirklar med gemensam medelpunkt). Den yttre cirkeln är

Gud, Fadern. Innanför denna ser vi Jesus, och den tredje cirkeln är den helige Ande. Därefter kommer ett antal cirklar av olika former av mänskligt ledarskap i samhälle och församling. Sedan kommer familjens cirklar, där faderns ligger ytterst, moderns innanför och barnens cirkel ligger längst in. I princip kan man nu ställa sig på vilken cirkel som helst och blicka utåt. Man ser då den eller dem som man har att underordna sig. Jesus underordnar sig Faderns vilja, och den helige Ande tar av det som tillhör Jesus och ger till oss. Anden är underordnad Sonen, och Sonen är underordnad Fadern. Man kan emellertid ställa sig på vilken cirkel som helst och blicka inåt. Man ser då den eller dem som man är kallad att ge sitt liv för. Antingen ser man sålunda dem som man skall underordna sig eller dem som man skall ge sitt liv för. Däremot finns det inget utrymme för något makttänkande. Ingen kan fråga sig vilka han har makt över. När själva maktbegreppet är bortopererat försvinner också alla tankar om äganderätt eller godtycke.

Förtryckta kvinnor

Men vad händer om mannen ändå överordnar sig? Detta är inte någon ovanlighet ens i vår tid. Man träffar ju ibland i kristna sammanhang hustrur som lever mera som slavinnor än som människor vilka upprättas av sina äkta män till fläckfrihet och helighet. Det första man måste göra är ofta att förklara för dem vad ordet om underordning egentligen betyder. Det är inte Guds mening att de skall må illa i sitt äktenskap. Men sedan kommer frågan: När nu mannen är som han är, kan man verkligen underordna sig då? I det sammanhanget kan man läsa 1 Petr 3:17:

Och på samma sätt, ni hustrur, underordna er era män, för att också de som kanske inte vill lyda Ordet skall bli vunna utan ord genom sina hustrurs sätt att leva, när de ser hur er livsföring helgas genom gudsfruktan. Er prydnad skall inte vara något utvärtes; inte konstfulla frisyrer eller guldkedjor som ni hänger på er eller böljande mantlar, utan den inre människan som döljer sig i hjärtat, den oförgängliga skönheten hos ett mildt och stilla sinne, som är ett dyrbart smycke i Guds ögon. Så prydde sig ju också förr de heliga kvinnor, som satte sitt hopp till Gud. De underordnade sig under sina män, så som Sara var lydlig mot Abraham och kallade honom sin herre. Hennes barn har ni blivit, om ni gör det som är gott utan att förskräckas för något hot. På samma sätt med er män: Ni skall visa klokhets och hänsyn i samlivet med era hustrur. De är det svagare kärlet. Visa dem ära. De är ju era medarvingar till livets nåd. Annars kommer era böner att bli hindrade.

Här står talat om kvinnor som underordnar sig och därigenom ”gör det som är gott utan att förskräckas för något hot”. Här avses sålunda inte bara underordning under snälla, ödmjuka och förstående män utan också under tyranniska män. Är detta verkligen Guds vilja? Vi kan se en parallell i tilltalet till dem som levde som slavar (eller ”tjänare” som det ofta översätts). Vi läser därför i 1 Petr 2:18-20:

Ni tjänare, underordna er era herrar och visa dem all respekt, inte bara de goda och hyggliga, utan också de vrånga. Ty det är gott inför Gud om någon med honom för ögonen bär sin plåga, när han får lida orättvist. Är det något berömvärt om ni finner er i att bli slagna när ni handlat illa? Men om ni visar tålamod när ni får lida för att ni handlat rätt, då är det något gott i Guds ögon.

Varför skulle inte slaverna rymma från dåliga slavägare? Varför fick de inte lov att göra uppror och införa proletariats diktatur? Svaret är att när man får lida för sin rättfärdighets skull och därvid inte tar rätten i egna händer utan lämnar rum för Guds dom (Rom 12:14-21), så att man till och med av hjärtat välsignar den som handlat orätt emot en, kan Gud inskrida mot förtryckande människor och samhällssystem. Hur avskaffades slaveriet i västerlandet? Det skedde inte genom att alla slavar rymde, och inte heller genom att man gjorde uppror. Tillräckligt många tycks ha förstått Nya testamentets principer för avskaffande av orättvisa förtryckarsystem. Man stannade kvar och badför förtryckarna. Samma princip gäller för äktenskapet. Om Gud rekommenderar kvinnan att underordna sig även en make som inte är god och självutgivande, så lyssnar han extra noga efter hennes förböner för samme make. Om en kvinna väljer att stanna kvar i en sådan situation (för i regel är det kvinnor det handlar om när det utövas förtryck i äktenskapet), bör hon noga upplysas om meningen med att stanna kvar. Detta har inget med resignation att göra utan med kämpande bön. Kvinnan måste lära sig att leva i en sådan närkontakt med Gud att hon orkar den kampen.

Ibland förstår man att en kvinna inte kan gå in i en sådan kamp. Hon kanske själv inte klarar det. Hon kanske själv är för andligt omogen. Barnen kanske tar skada av en orimlig familjesituation. I sådana sammanhang brukar jag råda henne att inte söka skilsmässa utan att flytta ifrån sin make. Hon har inte lovat att under alla förhållanden bo under samma tak som han. I regel slutar processen med att maken söker skilsmässa som ett uttryck för att han i praktiken redan har brutit sitt äktenskapslöfte. Otroheten bestod visserligen inte i otukt, men löftet var likväl brutet.

Kvinnans underordning under mannen är inte en process av självutplåning. När en människa underordnar sig Kristus blir hon inte en soldat i Guds armé i den meningen att hon går i samma uniform som alla andra och robotmässigt gör samma rörelser och handlingar. I stället medför detta att hennes djupare personlighet kan lyftas fram, och det Gud har lagt ned i hennes skapelse kan få blomma till fullo. Detta beror ju på att det livsöde Gud har tänkt för oss står i fullkomlig harmoni med den utrustning som vi har i vår naturliga människa och som vi dessutom får kompletterad genom nådegåvor i den helige Ande. Ibland ser man "bibliska" äktenskap där kvinnan på ett närmast hundartat sätt underordnar sig sin man. Ibland gör hon det för att mannen kräver det med ord eller åtbörder. Ibland gör hon det därför att det är hennes egen "bibliska" ambition. Men detta är sannerligen inte bibliskt.

Berättelsen om Ananias och Saffira (Apg 5:1-11) visar detta på ett intressant sätt.

Det var Ananias som sålde jordstycket, och det var han som behöll en del av betalningen för sig själv. Men han gjorde det i samförstånd med sin hustru och med hennes goda minne. När situationen sedan skulle göras upp i församlingen förde Petrus först frågan på tal med Ananias och sedan separat med Saffira. Hon var lika ansvarig för den begångna synden som han. Hon kunde inte krypa bakom någon sorts underkastelseklausul. Det räknades med henne som om hon var en fullt självständig, beslutsfattande människa. Hon var inte ett bihang till Ananias. Hon hade samtyckt till hans synd. Det hade hon alltså inte behövt göra. Hon skulle i själva verket inte ha gjort det.

Andra former av ägande

Det finns många andra former av äganderätt som kan förstöra ett äktenskap. Bibeln stryker under att mannen skall överge sin fader och sin moder för att hålla sig till sin hustru. Föräldragenerationens äganderätt kan ibland skapa stora problem. Bibeln lämnar inget utrymme för någon sådan maktutövning. Mellan äkta makar kan också förekomma en helt annan variant av äganderätt än den traditionella mansdominansen. Processen har sitt ursprung i att den ena maken är svältfödd på kärlek och samtidigt nertyngd under mycken självfördömelse. Tillståndet kan närmast betecknas som en inomäktenskaplig ensamhet, där vi med ordet ensamhet förstår en oförmåga till fungerande relationskontakt med omgivningen. Samtidigt som en sådan människa längtar mycket efter kärlek har hon kanske ingen tro på att någon skulle vilja älska henne av fri vilja. Hon försöker då lösa sitt relationsproblem genom att binda någon människa till sig. Man kan gå tillväga på olika sätt för att nå detta mål. Man kan vädja till motpartens föräldra-/beskyddarinstinkter genom att göra sig liten och hjälplös eller genom att utstråla självömkan och olycklighet. Ibland kan man nå samma mål genom att ha en krävande yttre attityd. Somliga är specialister på att binda sin omgivning med tacksamhetsskuld. Målet är alltid ett och detsamma. Man vill behärska någon människa och binda henne till sig med andra band än den frivilligt valda kärlekens.

Det måste nu klart poängteras att en sådan relation aldrig leder till att den ensamma människan blir helad ur sin ensamhet. Orsaken är enkel: Det hon får av känslor och relationer som en följd av att hon binder en annan person till sig kan aldrig bli detsamma som spontant given kärlek. I stället förhindrar denna neurotiska bindningsmekanism utväxlandet av fri kärlek och måste därför avslöjas och överges med Guds hjälp, för att verklig kärlek skall kunna strömma till. En människa som på detta sätt försöker suga kärlek ur någon annan tröttnar så småningom ut den människa hon söker kärlek av. Detta kan då leda till att hon börjar söka sig andra partners öppet eller i hemlighet. Inte heller dessa orkar mer än till en tid. Hela mönstret måste överges, och hon måste lära sig att ta emot kärlek från Gud som grunden för sitt kärleksbehov i stället för att med falska bindningsmekanismer försöka att suga ut kärlek ur en medmänniska.

Maktutövning genom samvetskval

Makt förstör alltid ett äktenskap oavsett vem som utövar makten. Inte all makt utövas med brutalitet och hårdhet. Det finns en frommare variant: man ger varann dåligt samvete. Detta är något som ofta lönar sig på kort sikt. Man kan få den andre att fungera efter ens önskemål, men detta sker till ett skyhögt pris. Om du önskar att ditt äktenskap skall mogna och fördjupas med åren, så var noga med att alltid ge ett gott samvete till den du är gift med. Detta innebär inte att du skall låta bli att förmana eller påtala sådant som är fel. Det bör du naturligtvis göra. Men just när du gör det, skall du vara noga med att samtidigt ge ett gott samvete. För så gör ju Gud mot dig. Då bygger din förmaning upp och skapar frihet och tillgivenhet. I motsatt fall kan du snabbare nå fram till ett önskat beteende hos din partner, men samtidigt bryts kontakten mellan er.

Bekymmer

Nya testamentet varnar mycket för bekymmer. Vi tycker ofta att bekymmer är något man har. Bibeln undervisar om att bekymmer är något man gör sig. När Jesus talar om bekymmer (Matt 6:24-34) ger han en utomordentligt stark motivering för att vi skall se upp med bekymren. De får oss nämligen att tjäna Mammon i stället för att tjäna Gud. De bryter vår gudskontakt. Allt som befrämjar vår gudskontakt och vår sammansmältning med Gud befrämjar också makarnas inbördes sammansmältning till ett kött. Bekymmer klipper inte bara av gudskontakten utan försvårar också i högsta grad våra äktenskap. Vi har således dubbel anledning att se upp med bekymren. Det är många gånger inte de stora elefanterna som förstör vingården utan de små rävarna (Höga Visan 2:15). Stora kriser kan ha en märkvärdigt sammansvetsande effekt. De många små bekymren har det däremot sällan eller aldrig.

Bekymmer leder till självupptagenhet

Låt oss först se hur bekymmer skadar vår gudskontakt. I Matt 6:24-34 talar Jesus om att vi har att välja mellan att tjäna två herrar, Gud eller Mammon. Och i det sammanhanget, när det gäller val av herre, talar Jesus först och främst om huruvida vi lever i bekymmer eller ej. Bekymren riktar vår uppmärksamhet på våra jordiska förhållanden. Därmed kommer också var tanke att bindas vid Mammon och det han står för. På samma gång bryts vår gudskontakt. Ett intressant exempel på detta förhållande ser vi i berättelsen om hur Jesus kom hem till Marta och Maria (Luk 10:38-42). Maria satte sig vid Jesu fötter. Hon hade lugn och stillhet i sitt innersta. Marta däremot blev fruktansvärt upptagen med att sätta fram något extra gott, när hon nu hade fått en så fin gäst. Jesus säger om Maria att hon hade valt den goda delen. Hon hade valt en bekymmersfri livsstil, som förde henne närmare Herren.

När Jesus undervisar om de fyra sädesåkrarna talar han bland annat om tistlarnas åker och säger (Matt 13:22):

Den hos vilken säden föll bland tistlarna, det är den som lyssnar till ordet, men så kommer de världsliga bekymren och rikedomens lockelser och kväver ordet, och det blir ingen frukt.

Bekymren förkväver den välsignelse som gudsordet kan ha i vara liv. Bekymren gör Ordet svårbegripligt och gör den andliga verkligheten som Ordet vittnar om överklig och främmande. Jesus varnar också för att bekymmer kan komma att sänka vår vaksamhet så att vi inte ser vad Herren utför mitt i vår samtid. På tal

om den yttersta tidens händelser säger Jesus (Luk 21:34-36):

Men ta er till vara, så att inte era hjärtan blir tunga av rus och dryckenskap och bekymmer för detta livet. Annars skall den dagen komma över er plötsligt, som när en fälla slår igen. Ty så skall den komma över alla, var de än bor på jorden. Håll er alltså vakna och bed ständigt på nytt, att ni skall kunna komma välbehållna igenom allt det som skall ske och träda fram inför Människosonen.

Alltså finner vi återigen att bekymmer tenderar att rikta vår uppmärksamhet bort från det Ordet vittnar om och från det Gud har gjort eller gör. I stället blir vi insnärjda i det fienden gör. Gud fostrar oss när vi, ledda av hans Ande, vandrar genom tillvaron. Under denna vandring kommer vi ständigt i situationer där vi har att välja mellan Gud och hans fiende. Som vi redan har sett, har vi löftet att prövningarna aldrig skall bli oss övermäktiga. Men om vi själva kryddar prövningarna med bekymmer kan sikten lätt fördunklas, så att vi inte ens upplever oss ha några alternativ att välja mellan. Bara Mammons alternativ förefaller då realistiskt för oss, och Guds pedagogik görs om intet i våra liv. Därför säger Jesus (Matt 6:34):

Gör er alltså inte bekymmer för morgondagen. Morgondagen tar själv hand om sina bekymmer. Var dag har nog av sin egen plåga.

Bekymmersfriheten har alltså inte sin grund i frånvaro av prövningar. Men om jag ovanpå dagens prövningar lägger morgondagens bekymmer blir det mig övermäktigt, och jag mister förmågan att utvecklas av det som sker i mitt liv. Bekymren bryter ner mig och binder mig vid Mammon. I stället för att bli en människa som ständigt söker efter Guds positiva väg genom svårigheterna blir jag en bekymmersmänniska, som i själva verket är en negativist, en person som alltid väntar sig det värsta — och som därför också ofta får uppleva det värsta, eftersom jag riskerar att gå miste om Guds problemlösning. När tron på bekymren får ersätta tron på Gud blir det en tro som bekräftar sig själv. Bekymmersmentaliteten och den bundenhet vid Mammon som kommer av den färgar en människas hela livssituation, inte minst äktenskapet. En bekymmersmänniska blir ofta alltmer bunden i negativism, glädjelöshet, otrygghet, obeslutsamhet, självömkan och kanske också bitterhet.

Många bekymmersmänniskor blir perfektionister. De strävar efter att övervinna svårigheterna i sitt liv genom att skärpa sig och uträtta allt perfekt. Givetvis lyckas de inte. I stället för perfektionismen ofta till kronisk trötthet och pedanteri. Bekymmersmänniskan har sällan roligt och sprider inte heller någon atmosfär av glädje omkring sig. Ofta blir en bekymmersmänniska bemött med irritation från sina närmaste. Tillsägelser av typen: ”Du skall då alltid gnälla!” är vanliga. I fromma kretsar byts den sortens tillsägelser ofta ut mot: ”Du skall sjunga lovsång i stället.” Man glömmer att det inte är så lätt att sjunga lovsång när hjärtat är fullt av bekymmer. I stället måste man hjälpa bekymmersmänniskan att bli kvitt bekymren. Inte heller bekymmersmänniskan har det ju så roligt. Hon längtar ofta efter att få upptäcka evangeliets glädje.

Guds bekymmersfrihet leder till gudsupptagenhet

Bibelns bästa undervisning om hur man når fram till bekymmersfrihet skrev Paulus när han själv satt i fängelse och inte visste hur det skulle sluta. Vi läser i Fil 4:4-7:

Gläd er i Herren, alltid. Åter säger jag: gläd er. Låt människor se, hur storsinnade ni kan vara. Herren är nära. Gör er inga bekymmer, utan lägg fram alla era önskningar inför Gud, genom bön och åkallan, med tacksägelse. Så skall Guds frid, som övergår allt förstånd, bevara era hjärtan och tankar i Kristus Jesus.

Att alltid glädja sig i Herren låter skönt, men för bekymmersmänniskan känns det omöjligt. Och det är det om man inte får Guds övernaturliga hjälp. Paulus talar om Guds frid som övergår allt förstånd. Det handlar inte om vår frid, den som vi tar oss som en viljeansträngning. Vid en ytlig läsning förefaller det som om denna frid skulle komma till oss bara genom bön, åkallan och tacksägelse. Men här finns också en insikt om hur bekymmersmänniskan fungerar, värd att ta vara på. Paulus talar om att friden skall bevara våra hjärtan och tankar i Kristus Jesus. Vad menar han? I princip kan vi säga att bekymmersmänniskan är en person som mycket lätt glömmer Guds löften. Hela perspektivet med vår vandring genom livet, då vi av Anden förs framåt genom olika situationer av prövningar och frestelser, glöms lätt bort. Bekymmersmänniskan tar över ansvaret för vandringen själv i stället för att låta Herren ha det ansvaret, medan hon själv bara skulle ha ansvaret att söka hans väg och inget annat. Ansvaret för hur det skall gå är inte hennes. Det tillhör Kristus. Hennes enda ansvar är att söka hans väg. Men hon dignar i stället så under ansvaret för hur det skall gå att hon glömmer bort ansvaret för att söka hans väg. Därigenom blir hon insnärjd i sina bekymmer och orkar varken med dagens prövningar eller morgondagens situation. Glädjen försvinner. Hon gör sig bekymmer.

En inte ringa del av Bibelns undervisning består i påminnelser. Läser vi psalmerna i Psaltaren finner vi många påminnelser om Guds gärningar i förgången tid med slutsatser om vad Gud därför vill göra i dag. I Nya testamentet har vi en fantastisk påminnelse, nämligen nattvardsmåltiden, som skall firas som en påminnelse av det Jesus har gjort. I sitt andra brev skriver Petrus:

Därför kommer jag alltid att påminna eder om detta, även om ni känner till det och håller fast vid den sanning som ni fått del av. Jag tycker att det är befogat att jag, medan jag ännu är kvar i detta tält, håller er vakna med mina påminnelser. Jag vet ju att det inte är långt kvar tills mitt tält skall tagas ner. Det har också vår Herre Jesus Kristus tydligt låtit mig förstå. Därför är jag angelägen att ni också efter min bortgång alltid skall kunna hålla detta i minne (2 Petr 1:12-15).

Bekymmersmänniskan måste satsa på att påminna sig själv hur hennes vandring genom livet ser ut från Guds perspektiv. Detta är en del av konsten att glädja sig i

Herren. Samma process kan uttryckas på ett annat sätt. När svårigheterna hopas för en bekymmersmänniska blir hon problemupptagen. Paulus ger henne rådet att i stället bli gudsupptagen och att i gudsupptagenheten just påminna sig om hur Gud ser på hennes liv och situation. Inte minst måste hon påminna sig om vad som är hennes ansvar och vad som är hans ansvar. Hon måste påminnas om att det viktiga beslutet hon har att fatta i varje vallsituation är beslutet att komma närmare Herren. Självtänker hon att hennes ansvar är att fatta det beslut som skall leda till att problemen löses. Men vi får förstå att Gud kan ha problemlösningar för oss, även om vi skulle besluta fel när det gäller de jordiska problemen, bara vi inte har beslutat fel när det gäller vårt förhållande till honom.

Detta för med sig den praktiska konsekvensen, vilken också framskyntar i Paulus ord i Filipperbrevet, att när beslut skall fattas måste vi först se till att vi blir reade från bekymmer innan vi beslutar konkret om vad som skall göras. Många människor lever i extrem obeslutsamhet därför att bekymmer får regera dem även när de skall fatta sina beslut. I stället kan vi göra så här: När ett beslut skall fattas och bekymmer för konsekvenserna av mitt beslut regerar mig får jag börja med åkallan. Jag söker mig fram till Guds närhet och begär bara en sak av honom, nämligen att han skall ingjuta sin frid i mitt hjärta innan jag beslutar. När till sist Guds frid har kommit till mig kan jag lägga fram min sak inför Gud. Efter detta får jag lyssna efter hans vägledning och söka den tills jag finner den. Fram till dess att jag finner utvägen ur problemet och kan fatta ett beslut i gudomlig vishet får emellertid den frid jag började med att söka regera mitt hjärta och mina tankar och bevara dem i Kristus Jesus.

Situationen är under kontroll

Min frid och bekymmersfrihet har jag då inte i de kloka beslut jag fattar och inte heller i bedömningen av att situationen är under min kontroll. Jag har från början och till slut min frid däri att situationen är under Guds kontroll och under hans ansvar. För somliga bekymmersmänniskor känns detta som en risk. Det känns tryggare att själv bära ansvaret för sin situation än att låta Gud göra det. Man vet ju aldrig vad han kan hitta på. Det är bland annat därför Jesus talar om att vi måste omvända oss och bli som barn. Vi måste släppa ifrån oss det här ansvaret och börja att våga se Gud som en god och omtänksam far. En av de viktigaste av barnaskapets välsignelser är ansvarsfriheten och bekymmersfriheten. Vi kan inte låta dessa förmåner tas ifrån oss utan att lida allvarlig skada både i vår relation till Gud och i vår relation till varandra.

Ömhet eller begärelse

Under de år som jag har haft förmånen att ägna mig åt själavård har jag ofta lagt märke till vilket trassligt kapitel sexuallivet utgör för många kristna. I all hemlighet kämpar man med många sorters problem och besvär. Otrohet bland de kristna är vanligare än man kanske skulle tro. Detta kan bland annat ha sin orsak i att vi sällan har någon undervisning om sexuallivet. Och jag tror att anledningen till att vi nästan aldrig talar om det är en gammal missuppfattning. Man menar att om något är köttets begärelse, så är det sexuallivet. Och därför skall det bara korsfästas — och sedan är det bra. Men i praktiken innebär inte ens försök att korsfästa att man kan avstå från sexuallivet, och därför upplever man skuld och olust i det sexuella. Själva förbudstanken gör sedan att man får uppleva innebörden i Paulus ord att när lagen kom fick synden liv. Många kristna brottas med sexuella problem därför att de både stöts bort ifrån sexualiteten och dras till den av tanken att den representerar köttets begärelse och därför är något orent eller förbjudet.

Är sexualiteten oren?

Låt oss därför noga utreda hur det förhåller sig med denna sak. Vi börjar med att lyssna till kung David i psalm 51:7:

Se, i synd är jag född, och i synd har min moder avlat mig.

Vi kan också lyssna till vad ungarlen Paulus har att säga (1 Kor 7:1):

Vad så beträffar de frågor ni skrivit om, så är det visserligen gott för en man att inte komma vid någon kvinna.

Dessa båda texter stöder tanken att sexuallivet är orent och någonting som i görligaste mån skall undvikas. Man grips lätt av tanken att det sexuella är acceptabelt endast för barnalstring. Som motvikt till dessa hårt handplockade bibelcitat kan vi ställa några andra bibelord som jämförelse. Vi läser därför 5 Mos 24:5:

Om en man nyligen har tagit sig hustru, behöver han inte gå i krigstjänst, inte heller bör någon annan tjänstgöring åläggas honom. Han skall vara fri ett år för att stanna hemma och glädja den hustru han har tagit.

Här är det alltså inte tal om en smekmånad utan om ett smekår. Men det är ju inte säkert att det är på det sexuella sättet han skall glädja sin hustru. Detta är kanske ingen text som ger oss en positiv syn på sexuallivet. Vi går därför vidare till Ords 5:15-23:

Drick vatten ur din egen brunn, det vatten som rinner ur din egen källa. Inte vill du att dina flöden skall strömma ut på gatan, dina vattenbackar på torgen? Nej, dig ensam må de tillhöra, och ingen främmande jämte dig. Din brunn må vara välsignad, och av din ungdoms hustru må du hämta din glädje, hon, den älskliga hinden, den behagfulla gasellen, hennes bröst må alltid förnöja dig, i hennes kärlek må du ständigt finna din lust. Min son, inte skall du ha din lust i en främmande kvinna? Inte skall du sluta din nästas hustru i din famn? Se, för Herrens ögon ligger var människas vägar blottade, och på alla hennes stigar ger han akt. Den ogudaktige fångas av sina egna missgärningar och fastnar i sin egen synds snaror. Han måste dö, därför att han inte lät tukta sig, ja, genom sin stora dårskap kommer han på fall.

Här finner vi en överraskande positiv syn på sexuallivet. Men samtidigt görs en mycket klar gränsmarkering. Det går en knivskarp gräns vid äktenskapet. Innanför den gränsen är sexualiteten inte bara acceptabel utan också vällovlig. Den är inte till bara för barnalstring utan också för makarnas gemensamma glädje och tillfredsställelse. Samma bild möter oss också i Höga Visan. Den har vi ibland förändligt så till den grad att den bara kommit att handla om Kristus och församlingen. Men delvis utgörs den av erotisk poesi och återger naturligtvis också förhållandet mellan en jordisk make och hans hustru. Låt oss läsa Höga Visan 7:1-9:

Hur sköna är inte dina fötter i sina skor, du ädla! Dina höfters rundning är som ett bröstspännes kupor, gjorda av en konstnärs händer Ditt sköte är en rundad skål, må vinet aldrig fattas däri. Din midja är en vetehög, omhägnad av liljor Dina bröst liknar ett killingspar, tvillingar av en gasell. Din hals liknar Elfenbenstornet, dina ögon dammarna i Hesbon, vid Bat Rabbimporten. Din näsa är som Libanonstornet, som skådar ut mot Damaskus. Ditt huvud höjer sig som Karmel, och lockarna på ditt huvud har purpurglans. En konung är fångad i deras snara. Hur skön och hur ljuv är du inte, du kärlek, så följd av lust! Ja, din växt är som ett palmträds, och dina bröst liknar fruktklasar. Jag tänker: I det palmträdet vill jag stiga upp, jag vill gripa tag i dess kvistar. Må dina bröst då vara mig som vinträdet klasar och doften av din andedräkt som äppelns doft och din mun som ljuvaste vin!

Att kung Salomo hade en positiv syn på sexuallivet är sålunda inte att ta miste på. Han hade en helt annan syn än den som många kristna har idag. Men det var ju just hans många hustrur som bringade honom på fall. Han kanske trots allt hade missförstått samlivet mellan man och kvinna? Säger inte Paulus att det är bäst för en man att aldrig röra vid en kvinna? Låt oss därför gå tillbaka till Nya testamentet och se vad Paulus ytterligare kan ha att lära oss beträffande sexuallivet (1 Kor 7:29-34):

Men det säger jag er, bröder: Tiden är kort. Hädanefter bör också de som har hustrur leva som om de inga hade, och de som gråter som gräte de inte, och de som gläder sig som gladde de sig inte, och de som köper som

finge de ingenting behålla, och de som gör sig nytta av denna världen som hade de ingen nytta av den. Ty denna världen går emot sin upplösning. Det är bekymmer jag vill bespara er. En ogift man bekymrar sig om det som hör Herren till. Han vill göra honom till lags. Men den gifte mannen bekymrar sig om det som har med denna världen att göra. Han vill vara sin hustru till lags, och så blir han splittrad. En ogift kvinna och en jungfru bekymrar sig båda om det som hör Herren till, för att kunna vara heliga till kropp och själ. Men den som är gift bekymrar sig om det som har med denna världen att göra. Hon vill vara mannen till lags.

Har motiverar Paulus varför han säger att det är bäst för en man att aldrig komma vid en kvinna. Han menar inte att det är fult att en man rör sin hustru. I stället framhåller han att en man som är obunden av familj och relationer mera helhjärtat kan arbeta för Herrens sak än den som har både hustru och barn. Den tid som återstår innan Herren återkommer är knapp, och därför kan det behövas människor som avstår från allt i sina liv till förmån för Herrens verk. Paulus säger att han själv lever på detta sätt. För att kunna göra det har han fått en celibatets nådegåva, vilken medför att hans sexualdrift inte leder till några problem. I 1 Kor 7:7 skriver han:

Helst ville jag att alla vore som jag. Men var och en har fått sin särskilda nådegåva från Gud, den ene så, den andre så.

Vi kan därför dra den slutsatsen att om en människa blir kallad av Gud till att stå utan familjerelationer för att helt tjäna honom, då kommer Gud att ge en särskild nådegåva, en celibatets nådegåva som kompenserar det man avstår ifrån, både sexualiteten och familjebildningen.

En positiv sexualsyn

I själva verket talar Paulus mycket positivt om sexualiteten. Han gör det på ett lite ovanligt sätt, och därför märker vi ofta inte hur positiv han är. I 1 Kor 6 undervisar han om otukt, och inte vilken otukt som helst — han talar om otukt tillsammans med prostituerade. Vi får ordentligt begrunda det han säger för att förstå det positiva i grundmeningen. Vi läser 1 Kor 6:15-16:

Vet ni inte att era kroppar är Kristi lemmar? Skall jag nu ta Kristi lemmar och göra dem till en skökas lemmar? Otänkbart! Vet ni inte att den som håller sig till en sköka blir en kropp med henne? ”De två skall bli ett kött”, säger Skriften.

När det redan i skapelseberättelsen (1 Mos 2:24) sägs att man och hustru skall bli ett kött, så poängterar Paulus att detta sker inte minst genom den sexuella föreningen. Om en man ingår en tillfällig förbindelse med en prostituerad kommer denna bindningsmekanism i funktion så till den grad att hans lemmar också blir hennes. De två blir ett kött. Detta fungerar till och med i en fullständigt lös, kommersiell förbindelse. Hur mycket bättre skall det då inte fungera i äktenskapet? Alltså beskriver Paulus sexualiteten som någonting som skapar en djup gemenskap mellan man och hustru. Denna funktion fanns till före syndafallet liksom sexualiteten själv. När Gud tillsade människan att föröka

sig och uppfylla världen lade han också in sexualdriften i människans natur. Sexualiteten led däremot skada genom syndafallet, så att den i många sammanhang användes för att bryta ner i stället för att bygga upp. Men det fanns en sexualfunktion före syndafallet, och därför skall vi räkna med att sexualiteten också i kristna människors liv skall kunna hanteras på ett rent och välsignelsebringande sätt.

När vi läser vad Paulus har att säga om förbindelser med prostituerade kvinnor kan vi förundras över den vishet han hade jämfört med många moderna opinionsbildare. Den värsta perioden av sexualliberalisering är nu över¹. Många profeter som förut ställt sig upp och propagerat för lösa förbindelser, samlag för vänskaps skull etc, talar nu om värdet av trohet. Men det är ju inte längesedan allt tal om trohet bara betraktades som gamla fördomar, traditioner och konventioner. Människan skulle vara fri att göra som hon ville. Många levde efter detta sataniska evangelium bara för att upptäcka att Paulus hade rätt. Det uppstod bindningar av ett slag som inte kan förklaras psykologiskt, och i deras spår följde oerhört mycket lidande. Det är för att skydda oss för dessa lidanden som Gud drar en klar gräns vid äktenskapet. Eftersom man genom den sexuella föreningen ändå blir ett kött är det viktigt att man först har fått besluta sig för att man verkligen vill bli ett kött. Det är ju den avsikten man ger uttryck för i äktenskapslöftet. Vi såg nyss att Salomo bejakade sexuallivet både för fortplantning och för makarnas inbördes glädje. Så är fallet också med Paulus. Vi måste förstå att det som förenar man och kvinna till ett kött bland annat är glädjen i den ömsesidiga tillfredsställelsen. Paulus uttrycker detta så här (1 Kor 7:8-9):

Till de ogifta och änkorna säger jag, att det är bäst för dem om de förblir ogifta som jag. Men kan de inte leva avhållsamt, så bör de gifta sig. Det är bättre att gifta sig än att vara upptänd av begär.

Om en ogift människa alltså inte får en celibatets nådegåva, så att de sexuella behoven kan behärskas utan svårighet, ger Paulus rådet att man må gifta sig för att på det sättet få behoven tillfredsställda. Detta betyder inte att Paulus till nöds accepterar något som han tycker är fult och orent. För det som är orent skall inte accepteras. Du kan jämföra med hur Paulus ser på homosexualiteten. Den skall inte tillfredsställas, utan för den skall man söka Herrens hjälp till befrielse. Den är inte nedlagd i vår natur av Gud. Den normala sexualiteten är däremot Guds verk, och om inte Gud löser oss från den genom en särskild nådegåva är det meningen att också detta behov skall tillfredsställas på det normala sättet.

Syndafallets konsekvenser

Nyss konstaterade vi att sexualiteten tillkom före syndafallet, men att den tog skada av syndafallet. Otrohet är en sådan konsekvens. Men även mellan två makar som är varandra trogna är det inte givet att sexualiteten leder till inbördes glädje och tillfredsställelse. Många gånger är sexuallivet en faktor som skiljer makarna åt snarare än en som förenar. Hur skall vi leva sexuellt med varandra i

¹ Det såg så ut när boken skrevs

äktenskapet för att inte syndafallets skada skall komma till uttryck? Låt oss läsa 1 Tess 4:3-5:

Detta är nämligen Guds vilja när det gäller er helgelse, att ni skall avhålla er från otukt och att var och en av er skall förstå att skaffa sig en egen hustru i helgelse och ärbarhet, inte i begärelse och lystnad som hedningarna, de som inte känner Gud.

Paulus säger här att syndafallet har fört med sig två konsekvenser på sexuallivets område. Den ena är otukt, dvs alla former av utomäktenskapliga förbindelser. Den andra är att man betar sig felaktigt mot sin hustru eller mot varandra. Sexuallivet kan vara kännetecknat av helgelse och ärbarhet eller av begärelse och lystnad. I det förra fallet bygger det upp gemenskapen, i det andra rivs den ner. Det råder en avgrunds djup skillnad mellan ett sexualliv som uttrycker inbördes ömhet och ett som uttrycker egen begärelse. Det sexuella behovet fanns före syndafallet, men när synden kom in i människornas liv uppstod det sexuella begäret. Låt oss också läsa Hebr 13:45:

Äktenskapet skall hållas i ära bland er alla, och ingen äkta säng får kränkas, ty otuktiga och äktenskapsbrytare kommer Gud att döma. Lev inte för pengarna utan nöj er med vad ni har. Han själv har ju sagt: Aldrig någonsin skall jag överge dig eller svika dig.

När det här talas om att hålla den äkta sängen okränt manas vi att undvika otukt. Men det finns ju många makar som kränker varandra i sitt sexuella förhållande utan att vara otrogna. Så fort begärelsen gör entré dödas ömheten, och sexuallivet blir förnedrande. I samma andetag som aposteln här talar om den äkta sängen talar han också om pengar. Och här finns mycken lärdom att hämta!

Behov och begärelse

Pengarna står som symboler för alla våra materiella behov. Och dessa behov är i och för sig legitima. Vi kan inte förneka dem. Alla har vi behov av pengar, och alla hanterar vi pengar. Aposteln jämför människor som lever för pengarna med sådana som är nöjda med vad de har. Vi kan därför jämföra begreppen begärelse och förnöjsamhet. En person som på ett eller annat område av sitt liv lever i begärelse tenderar att rikta sin uppmärksamhet på det han saknar. Om han tror sig kunna få det han saknar inriktar han sig helt på detta. Om han inte har denna förhoppning lever han i besvikelse och grämselse. Vad som har skett är då att det som från början var ett behov har blivit ett fikonlöv. Men man kan också leva utan sådana fikonlöv. Man lever då i förnöjsamhet. En förnöjsam person riktar sin uppmärksamhet på det han har och lever i tacksamhet över detta. Ett liv i begärelse leder till hänsynslöshet, självupptagenhet, besvikelse, självömkan etc. Det bryter alltid relationen med Gud och därigenom också med medmänniskorna. Förnöjsamheten däremot leder till tacksamhet mot Gud. Därigenom öppnas också människan alltid till gemenskap med andra. Låt oss dröja kvar ytterligare något vid Bibelns undervisning om pengar. Vi skall sedan

överföra den lärdom vi då får till sexuallivet. I 1 Tim 6:6 säger Paulus:

Och nog kan gudsfruktan vara en stor vinning, om den nämligen gör oss förnöjsamma.

I vers 10 säger han sedan:

Begäret efter pengar är en rot till allt ont. Några har gripits av det och de har förts vilse, bort från tron, och dragit över sig många svåra lidanden.

Guds folk har i alla tider haft ett lika komplicerat förhållande till pengar som till sexualiteten. Och man har alltid tenderat att ställa fel sorts frågor. Man har alltid undrat: Hur rik får jag vara? Får jag lov att ha en Mercedes, eller måste jag nöja mig med en Golf? Fattigdomsidealet har länge funnits i Guds församling. Nu kommer andra signaler. Nu kommer rikedomsidealet. ”Vad är det för fel på din tro eftersom du har en Golf och inte en Mercedes?” Snart rasar debatten på det gamla välkända viset. Fattigdomsförespråkarna pekar på att gudsfruktan skall leda till förnöjsamhet. Rikedomsförespråkarna talar om att Gud ledde folket in i ett land som flöt av mjölk och honung. Och man tillägger: ”Gud är en rik Gud, som unnar sina barn allt gott.” Om man i något avseende lider brist är det för att man inte har ”tagit ut av arvet”.

Begäret dödas av förnöjsamheten

Problemet är att man kan göra både rikedom och fattigdom till ett fikonlöv. Båda sakerna kan bli något att skryta med, något som man sätter sin ära i. Ofta är det väl det som gör att meningsmotsättningarna slutar i debatt. Man har sin stolthet i den ena eller andra ståndpunkten. Paulus säger (1 Kor 13:3):

Jag må skänka bort allt jag äger till bröd åt de hungrande, jag må offra min kropp till att brännas upp. Har jag inte kärlek, så gagnar det mig intet.

Alltså kan vi inte säga att det finns någon bestämd inkomstnivå som är from, medan andra inte är det. Det finns inte någon högsta inkomstnivå och inte heller någon lägsta. Det liv i förnöjsamhet som Paulus förespråkar ser ut på ett helt annat sätt. I Fil 4:10-13 vittnar han om sig själv på följande sätt:

Det har varit mig en stor glädje i Herren, att ni nu till slut fått det så bra att ni kunnat tänka på mig. Det gjorde ni också förut, fast ni inte hade tillfälle att visa det. Inte för att jag kan klaga över att något har fattats mig. Jag har lärt mig att reda mig med vad jag har. Jag kan ha det knappt. Jag kan också ha överflöd. Jag har blivit invigd i konsten att leva på alla slags vis: att vara mätt lika väl som att vara hungrig, att ha överflöd lika väl som att lida brist. Allt förmår jag i honom som ger mig kraft.

Paulus har lärt sig att ta varje dag ur Guds hand. Somliga dagar innebär knapphet, och andra kan innebära överflöd. Under knapphetens dagar gnäller inte Paulus över knappheten. När överflödet kommer blir han inte heller så beroende av överflödet att han inte på nytt med glädje kan gå in i knappheten. Han får kraft från Gud att vara glad när han lider brist, och han får kraft från Gud att vara oberoende av välståndet när han har överflöd. Denna livsstil är ett

uttryck för den fullkomliga förnöjsamheten. Under överflödets dagar förs Paulus närmare Gud, så att Gud får visa honom hur hans tillgångar skall förvaltas. När han lider brist förs han närmare Gud i tacksamhet över det han ändå har och över att livets nödort inte saknas honom. Ständigt kan han överflöda i tacksamhet och i sitt beroende av Gud. Denna bild får vi ställa mot bilden av Israels folk när de kommit in i Kanaans land, som flöt av mjölk och honung. Gud unnade folket att ha det bra, men han visste redan innan folket gick in i landet att välståndet skulle få människorna att glömma honom och börja dyrka avgudarna. Han kände deras begärelser, även om de inte gjorde det själva.

Ett sexualliv i förnöjsamhet

Låt oss nu föra över dessa allmängiltiga principer till sexuallivet. Vi har nu konstaterat att det är naturligt och legitimt att ha sexuella behov. Men så fort dessa förvandlas till sexuella begärelser uppstår lidanden och problem. Begärelsemänniskan är aldrig nöjd. Hon ser ju ständigt på det hon saknar, och därför måste hon hela tiden uppleva något nytt, något som är häftigare än det hon förut varit med om. Ganska snart kommer man till en gräns där det inte går längre utan att man kränker varandra. Det sexualliv som från början var tänkt att vara ett uttryck för ömhet, tillgivenhet, trofasthet, värme och kärlek, börjar i stället präglas av besvikelse, utpressning, skuldkänslor och bedrövelse. Den ena parten kan kanske till en tid tvinga den andra att bjuda på upplevelser. Men när man på det sättet kränker den andra skadar man i själva verket sin egen kropp. Det leder alltid till konsekvenser, som man själv inte kan smita ifrån.

Hur blir det då om förnöjsamheten får prägla det sexuella förhållandet? Då börjar man att se på det man har, och man lever i tacksamhet över det. Och man inser samtidigt att på samma sätt som Paulus i sin ekonomi ibland hade överflöd och ibland hade brist, så är det också i det äktenskapliga sexuallivet. Vi får besluta oss för förnöjsamhet oavsett om vi för tillfället lever i överflöd eller i brist. Till detta behöver vi kraft från Gud. Därför är sexuallivet ett böneämne så gott som något annat. Det vi skall bedja om är inte att få våra begärelser tillfredsställda, för sådana böner klingar ofta ohörda (Jak 4:1-2), utan vi ber om kraft att finna glädje i varandras gemenskap, oavsett om den efter mänskliga mått är rik eller sparsam.

Det finns ju så många moment som för kortare eller längre tid kan få det sexuella behovet att avstanna. Graviditeten och tiden närmast efter är för många kvinnor en tid då de gärna skulle vilja slippa sexuell kontakt. Det är då viktigt att inte maken kräver sådan på ett sätt som är kränkande för kvinnan. Mannen kan å andra sidan kanske uppleva en kris eller konflikt i sitt arbete med påföljden att han blir trött och impotent. Kvinnan kanske får söka kraft från Gud för att inte ge uttryck åt missnöje, som bara ökar impotensbesvären. I stället får man kanske ge uttryck åt ömhet på andra sätt och med Guds hjälp leva i tacksamhet genom att Gud får hålla ens ögonöppna för hur mycket man ändå har också under tider som kan upplevas som bristfälliga och bristfulla. Att man med begärelsen som grund tilltvingar sig samlag är något som Paulus också tar avstånd från. Vi läser i

Kor 7:2-5:

Men för att undgå otukt får var och en äga sin egen hustru och varje kvinna får ha sin egen make. Åt hustrun skall mannen ge vad hon har rätt till, och hustrun på samma sätt åt sin make. Hustrun har inte ensamrätt till sin kropp; den tillhör mannen. På samma sätt har mannen inte ensamrätt till sin kropp; den tillhör hustrun. Dra er inte ifrån varandra, utom möjligen med bådassamtycke under en begränsad tid för att helt kunna ägna er åt bönen och sen komma tillsammans igen, så att Satan inte frestar er, eftersom ni inte rör med att leva återhållsamt.

Man och hustru kan leva åtskilt en tid för att ägna sig åt bön. Detta är en sorts fasta jämförbar med att man under tider av bön avstår från att äta. Men Paulus säger också att hustrun inte har ensamrätt till sin kropp. Den tillhör mannen. Detta är ett bibelord som många kvinnor fått sig till livs när de inte orkat eller velat tillmötesgå mannens sexuella begärelse. Men fortsätter man att läsa finner man att mannen har ju inte ensamrätt till sin kropp. Den tillhör hustrun. Och detta betyder att han med sin kropp aldrig kan tvinga hustrun att lämna ut sin. För även om han kan tvinga hustrun att ställa sig till förfogande, kan han ju inte använda sin egen kropp, som tillhör hustrun. Detta är en undervisning som Paulus gett oss för att stryka under vikten av att vi är överens också i den äkta sängen.

Det faktum att han förklarar sexuallivet mellan äkta makar som något rent innebar inte att det ger oss en frisedel till att kränka varandra. Situationen liknar den där två personer har en gemensam kassa. Den ena förvaltar kassaskrinet, och den andra förvaltar nyckeln. Skall det tas något ur skrinet måste båda vara överens. När förnöjsamheten är grundvalen för två makars sexualliv kommer också deras sexuella förhållande att präglas av nåd. Om grundvalen för förhållandet är begärelsen kommer i stället sexuallivet att präglas av prestige och prestation. Där nåd och förnöjsamhet finns kan det sexuella förhållandet bli en avspänd lek av ömhet, glädje och inbördes uppskattning. Om något rent tekniskt blir misslyckat är detta ingen katastrof. Man har ju varandra, och det ges fler tillfällen. Man kan se med tacksamhet på den ömhet och glädje man ändå kunde utväxla med varandra.

Där prestige och prestation smyger sig in blir förhållandet spänt. Allt måste bli perfekt, och själv måste man också vara perfekt. Ett tillfälligt misslyckande är en skam som måste förklaras, och den skyldige måste utpekas. Leken, improvisationen och ömheten är som bortblåst. Det finns människor som behöver olika former av lugnande medel för att "klara" ett samlag. Både man och kvinna tenderar att bli alltmer tekniska och därigenom också alltmer kränkande mot varandra. Sällan eller aldrig kan man uppleva ensamhet på ett så plågsamt sätt som i ett sexuellt förhållande av det här slaget. Det finns så många saker som kan få det sexuella förhållandet färgat av prestige och prestation. Vi lever i en tid och kultur då kvinnan helst skall vara en skönhetsdrottning. De flesta kvinnor är inte skönhetsdrottningar i den lite banala mening som uttrycket i regel åsyftar. Redan känslan av skam över detta förhållande kan introducera ett

fikonlöv, som hindrar kvinnan från att ta emot ömhet och ge ömhet i den sexuella förbindelsen. För mannen är det ofta fråga om hans potens, och han är ofta rädd för att få en för tidig utlösning. Runt frågor av detta slag byggs det ofta upp skal av rädsla och prestation. Här måste man lära sig att tala ut med varandra och att leva tillsammans i förnöjsamhet och nåd. Sedan får man kanske leka sig igenom många misslyckanden innan man så småningom når fram till varandra och på ett prestigefritt och prestationsfritt sätt kan glädja varandra. Om vi på det sättet vill närma oss varandra i nåd och förnöjsamhet, kan Guds kraft hjälpa oss på vägen. Allt förmår vi ju i honom som ger oss kraft.

Den som lever i en relation grundad på nåd och förnöjsamhet lever i tacksamhet över det han har. Det märkliga är att då växer ofta tillgångarna. Ju mer förnöjsam jag är, desto mer kan Gud betro mig med glädjeämnen utan att jag vänder mig bort ifrån honom. Förnöjsamheten är sålunda en väg som får den äktenskapliga relationen att djupna, växa och mogna år från år. Detta handlar inte bara om det sexuella utan om livet i dess helhet. När jag inte sträcker mig efter mer och mer på ett pockande och krävande sätt kan Gud ge mig mer och mer. Om tillväxten blir en nödvändighet i mitt liv, så att jag inte längre kan acceptera tider av brist med oförändrad glädje och tacksamhet, kommer alltid besvikelserna förr eller senare. Gudsfruktan är underbar om den får leda mig till förnöjsamhet. Dessa två i förening är verkligen en vinning.

Men så fort vinningslystnaden gör sin entré börjar det onda få rötter i mitt liv och skjuta skott. Denna grundregel gäller för all gemenskap. Förnöjsamhet låter inte som någon fin egenskap i denna världen. Man associerar lätt till en liknöjd och insnöad person. Detta är inte Bibelns innebörd av ordet. Paulus var en mycket verksam människa och levde ett mycket rikt liv. Men förutsättningen var förnöjsamhet. Att finna vägen till den sorts förnöjsamhet som Paulus representerar är ett av huvudmålen för våra liv. Det är dit Gud strävar med sin fostran av oss. När han har nått det målet börjar vi leva utan fikonlövstänkande i våra liv. Ju mer vi kommer in i den rätta förnöjsamheten, desto mer blir vi lösta från syndafallets skada. Vi blir återupprättade till att leva i gemenskap med Gud och varandra.

Det vikarierande sexuallivet

I Ef 5:13 läser vi:

Försök nu handla som Gud; ni är ju hans älskade barn. Lev var dag i kärlek, så som Kristus älskade er och utgav sig själv för er till en gåva och ett offer ”som en ljuvlig doft inför Gud”. Otukt och orenhet, av vad slag det vara må, och girighet, skall ni inte ens låta nämnas ibland er.

Paulus ställer här, liksom på flera andra ställen, begreppen kärlek och otukt mot varandra. Det är inte en händelse att han gör så. Det är inte heller frukten av snipig moralism. I stället finns här en djup insikt. Det fenomen som döljer sig bakom denna insikt vill jag kalla det vikarierande sexuallivet. Det är nämligen inte ovanligt att människor är känslomässigt omogna, hämmade eller skadade, så att de har ett outvecklat känsloliv. De kanske inte kan tala om sina känslor, inte förstå dem eller hantera dem. Detta i sin tur leder till att en rad känslomässiga behov i deras inre aldrig blir tillfredsställda. Den besvikelsen leder till att de söker tillfredsställelse på annat sätt. Den tillfredsställelsen skall inrymma känslomässiga upplevelser utan att de skall behöva ge uttryck för mogna eller sunda känslor. Sexuallivet står här som den till synes idealiska vikarien för ett äkta känsloliv. Det finns många andra vikarier av likartat slag. Droger, njutningar, dagdrömmier, skvaller etc kan tillfredsställa samma behov. Men i detta sammanhang vill jag dröja vid sexuallivet.

Lika litet som alkohol kan vikariera för ett sunt och moget känsloliv kan sexuallivet göra det. I stället är ju känslomässig mognad själva förutsättningen för ett naturligt sexuellt förhållande. När sexualiteten på detta sätt skall vikariera förändras hela dess karaktär, och slutresultatet blir i regel att kvantiteten blir av överordnad betydelse över kvaliteten. Sexualiteten kan inte ersätta våra känslomässiga behov. När vi försöker detta leder det till en besvikelse som borde få oss att ta itu med våra känslor i stället för att söka surrogatupplevelser. Men det vanliga är i stället att besvikelsen föder ett begär efter mer sexualitet. Man får en ond cirkel av överdrivna sexuella behov, som leder till besvikelse, som leder till ännu fler sexuella behov. Oundvikligen kommer också bitterhet och/eller självfördömelse med i bilden. I den västerländska kulturkretsen uppmålas en bild av den starke, tyste, effektive mannen. Han har inga känslor och behöver inga. De är snarast något att skämmas för, ett svaghetstecken. Därför ser man känslomässiga krymplingar oftare bland män än kvinnor. Det vikarierande sexuallivet är därför också mer en manlig specialitet än en kvinnlig, även om fenomenet är vanligt hos båda könen.

Surrogatupplevelsens uttryck

Mönstret är i okomplicerade fall ganska lätt att känna igen. Man ser det i bilden av ett äktenskap där den enes sexuella behov på ett splittrande och kränkande sätt överstiger den andres. Det kan handla om att önska betydligt fler samlag per vecka (eller per dag!) än vad den andre känner behov av. Det kan också ta sig uttryck i flörtighet, ett behov av att vara uppmärksam på ett lättsinnigt erotiskt plan även av andra än den man är gift med. Naturligtvis leder den här attityden ofta till otrohet. Den äktenskapspartner som har ett normalt sexuellt behov upplever det ofta som om den andre med stigande krav och förväntningar provocerar fram ett tillstånd där otrohet rentav kan legitimeras genom beskyllningen: ”Du kan ju inte tillfredsställa mig.” En känslomässigt omogen person, som genom vikarierande sexualitet försöker att tillfredsställa sina känslomässiga behov, förefaller inte främst njuta av samlaget som sådant utan av den makt och erövringslycka som samlaget innebär. Att tvinga sin äktenskapspartner till fler samlag än vad denne känner naturligt blir därför en sorts måste.

Kränkandet av den andre får således ett egenvärde. Likadant är det med otroheten. Många känslomässigt omogna människor med vikarierande sexualitet måste ha en otrohetsaffär på gång just för den spänning och det hemlighetsmakeri som en sådan historia erbjuder. Allt detta skapar känsloupplevelser hos en känslomässigt outvecklad eller störd person. Är man dessutom kristen ökar spänningsmomentet och njutningen. Andra former av vikarierande sexualitet är onani och pornografi. Kvinnor drivs inte sällan ut i prostitution därför att de börjar leva lösaktigt. Den i det sammanhanget oundvikliga hallicken och de bisarra känslomässiga band som utvecklas mellan honom och den prostituerade kvinnan är en god bild av de känslomässiga störningar som ligger under detta beteende.

Störningen är känslomässig

När vi konstaterat att känslomässiga störningar ligger bakom den vikarierande sexualiteten är det inte för att skapa ursäkter av typen: ”Undra på att han måste ha en älskarinna så tråkig barndom som han har haft.” Nej, vi konstaterar detta för att klargöra att *det som ser ut som sexuella problem inte är sexuella problem*. Sexualiteten vikarierar inom en problemsektor av ett annat slag.

Det är nämligen ganska vanligt att människor med vikarierande sexualitet envist vill betrakta sin problematik som sexuell. Inte minst den som har kränkande anspråk på sin partner och dessutom lever i mer eller mindre öppen otrohet utmålar sig gärna som en person med ovanliga sexuella behov, unik potens etc. Hela sexualiteten beskrivs som om den vore förankrad i personens arvsanlag. Den sitter i körtlar och hormoner och är inget att göra åt, menar man. Det är partnern som är frigid eller impotent, får man veta. Så länge man lurar sig själv att se problemet som ett sexuellt problem finns ingen lösning. Vägen ut ligger i att man får se sin känslomässiga omognad och börjar söka bot den.

Man måste alltså i stället börja bejaka tanken att man kanske inte är utrustad med andra sexuella behov än dem som folk i allmänhet har. Det överintresse för sexualiteten man hyser är ett konstgjort behov, som kan bortfalla med ett mognande känsloliv. På denna punkt infinner sig emellertid den stora svårigheten. Det vikarierande sexuallivet ger en kortsiktig belöning. För att nå fram till ett sunt sexualliv och ett sunt känsloliv måste man börja med att avstå från denna kortsiktiga belöning och i stället ta itu med det jobbiga och bitvis pinsamma, men på lång sikt mera lönande arbetet att komma fram till en självkännedom och en gudskännedom som gör det möjligt för känslolivet att få mogna fram.

Sexualmissbruk och alkoholmissbruk

Problemet kan jämföras med rehabilitering av alkoholister. De måste börja med att avstå från flaskans kortsiktiga belöning och lära sig konsten att leva på ett sunt och normalt sätt med ett mognande känsloliv och med ett fullvärdigt ansvar för sina egna handlingar. Men flaskans kortsiktiga belönings effekt har stor genomslagskraft hos den känslomässigt omogna alkoholisten och förhindrar ofta effektivt det långsiktiga uppbyggnadsarbetet. På samma sätt är det med människor som lever i ett vikarierande sexualliv. Men medan flaskan bryter ner en person socialt, så att han till sist måste söka hjälp, går det vikarierande sexuallivet ofta att dölja utåt. Och då vill man inte söka hjälp, för den hjälpen innebär alltid att man tappar ansiktet.

Problem av denna typ är inte ovanliga i kristna familjer, men det är sällan man får uppleva att problempersonen frivilligt söker hjälp. Som regel är det partnern som kommer. Om problempersonen följer med är det ofta under hotelser om avslöjande, skilsmässa etc. Problempersonens attityd är ofta i sådana samtal: "Hur skall jag klara mig igenom det här?" Homosexuella, transvestiter etc beskriver gärna sin sexuella särart som ett biologiskt, medfött anlag. Alla känslomässiga problem i deras liv förklaras som sekundära. De sägs bero på att samhället stöter ut dem, stämplar deras egenart som synd etc. Kunde man bara leva helt öppet med sin speciella sexualitet skulle alla känslomässiga problem vara ur världen, menar de. Givetvis innebär icke-accepterandet av dessa former av sexualitet känslomässiga svårigheter för de drabbade personerna och måste därför ta sig barmhärtiga uttryck. Ändå kan jag inte tro att problemet är löst genom ett totalt accepterande. Samtliga personer jag har träffat med dessa former av sexualitet har gett ett klart intryck av att sexualiteten vikarierat för ett omoget, stört eller sargat känsloliv. Känslöstörningen var inte bara följderna av de sexuella problemen utan var också deras orsak.

Hela den känslomässiga situationen måste därför redas ut, och målet måste vara ett normalt känsloliv och ett normalt sexualliv. Personligen tror jag inte på några dellösningar i sådana här fall. Den vikarierande sexualiteten är en form av missbruk. Ju mer man vänjer sig vid att tillfredsställa sina normala känslomässiga behov med kortsiktiga, destruktiva lustupplevelser, desto mer fastnar man och blir beroende. Detta utvecklas i sin tur till ett tvång. Paulus talar om en "träldomens ande" (Rom 8:15). Tvång till destruktiva handlingar kallar

Bibeln för slaveri under synden (Joh 8:31-36). Ordet ”synden” står här inte för en princip eller abstrakt företeelse utan för ett beroendeförhållande till mörkrets andemakter. När man därför möter människor med vikarierande sexualitet vittnar ofta personer i deras omgivning om den destruktiva, demoniska karaktär som deras beroende eller trældom för med sig både i deras egna liv och i omgivningens.

Om man nu är alltför inställd på att se problemet som ett sexuellt problem kan man frestas till att försöka driva ut sexuella andemakter. Detta borde fungera men leder sällan till önskat resultat. Orsaken är att den känslomässiga problematiken finns kvar. Det kanske finns många människor att förlåta. Det kanske finns mycken självfördömelse att föras ut ur. Man kanske måste komma in i en helt annan gudsgemenskap för att kunna mogna känslomässigt. Även om man kan driva ut andemakter kan man inte ta bort behovet av den vikarierande sexualiteten på detta sätt. Därför kommer den tillbaka.

Det jag nu har beskrivit är svåra, uppenbara former av vikarierande sexualitet. I många äktenskap ser man antydningar eller lätta former. Lätta eller måttliga känslöstörningar är ju inte ovanliga, och det är viktigt i varje äktenskap att man får satsa på en ömsesidig utbyggnad av den känslomässiga kontakten och mognaden, så att man inte faller för frestelsen att låta sexualiteten vikariera. Man kan då komma in i en god cirkel, där växande vänskap, ömhet och förtroende kan ge ett rikare sexuellt samliv, som ger större vänskap etc. Den vikarierande sexualitetens motbild är den onda cirkeln, där vänskapen bryts ner och de sexuella kraven och förnedringarna växer.

Roten till konflikter

Konflikter bör ju hellre förebyggas än botas. Det gäller lika mycket världskrig som familjegräl. Det finns människor som hävdar att ett litet gräl piggar upp ibland eller rensar luften. När människor säger så har de oftast i tankarna sådana personer som hellre accepterar förljugenhet för "husfridens" skull än tar en konflikt för sanningens skull. Men nu, när vi redan kommit överens om att äkthet är en omistlig ingrediens i äktenskapet, skall vi inte behöva ha några konflikter för att sanningen skall få komma till sin rätt. I stället vill vi satsa på att förebygga konflikter genom att ta reda på hur de uppstår. I Jak 1:13-16 läser vi:

Ingen som frestas får säga: Det är Gud som frestar mig. Gud kan ju inte frestas av det onda, och lika litet frestar han någon, utan envar frestas av sin egen begärelse, som drar i honom och lockar honom. Sen blir begäret havande och föder synd, och när synden hunnit mogna föder den död.

Jakob urskiljer här tre stadier: begärelse, synd och död. I begreppet synd ligger här konflikterna, de orättfärdiga handlingarna, all den destruktion och miljöförstöring vi kan sprida omkring oss. Begreppet död står för konsekvenserna av vårt handlande. Men innan handlingen är där finns det ett rotsystem till plantan som bär den onda frukten, nämligen begärelsen. Jakob återkommer senare i sitt brev (4:1) till samma tema:

Varav kommer fejderna bland er? Vad beror striderna på? Kommer de inte av begäret efter njutningar som för sitt krig i era lemmar?

Petrus har samma undervisning (1 Petr 2:11):

Mina älskade, ni är ju främlingar som inte skall stanna här. Därför uppmanar jag er att säga nej till de begär, som kommer ur er syndiga natur, de som för krig mot själen.

Samhället drivs av begärelser

På flera ställen i Nya testamentet används ordet girighet för att beskriva begreppet begärelse. Det bakomliggande grekiska ordet är *pleonexia*, vilket litet fritt kan översättas "en längtan efter mer och mer". Delta är nämligen begärets och girighetens speciella egenskap: Man blir aldrig nöjd. Får man det man önskade i går, vill man i morgon ha ännu mer. Alla politiska partiers program är en tillämpning av begreppet *pleonexia*, eftersom man i stort sett utlovar mer och mer av allting. En ökning av bruttonationalprodukten är en förutsättning för att vår ekonomi skall fungera. Vi måste producera mer och mer av allting. Begäret och girigheten är sålunda drivfjädrar som håller hela samhällsmaskineriet i gång.

Marxismen utgör ett försök att bygga upp ett samhällssystem där begäret inte skulle vara drivfjäder. Alla de kommunistiska paradiser som hittills upprättats på jorden har emellertid måst omgärdas av taggtråd och kulsprutenästen för att inte människorna skall rymma ut ur paradiset. Orsaken till att marxismen misslyckas är att människan inte har någon annan drivfjäder i sin fallna natur. I liknelsen om den rike mannen som samlade in i lador (Luk 12:13-21) säger Jesus bland annat:

”Se till att ni aktar er för allt slags girighet.”

Mannen ifråga var ju en modern, progressiv människa. Han fick ett större produktionsresultat än tidigare år, och han var framsynt och initiativrik nog att investera i nya lador. Han ansåg att han kunde se tillbaka på ett väl utfört livsverk, när Herren plötsligt säger till honom att han är en dåre och att hans själ skall komma att utkrävas av honom. Det som drev honom var girighet. I grekiska grundtexten står det egentligen att man skall vara på vakt mot girigheten så som man är vaksam mot en levande fiende som när som helst kan kasta sig över en. Njutningslystnad, vinningslystnad, framgångslängtan, statusjakt, upplevelsejakt, jakt efter spänning och överraskningar kan när som helst kasta sig över en som en levande fiende och få en i sitt våld. Detta är frestelsestadiet. Frestelsen leder till att våra liv kommer att ägnas åt handlingar och prioriteringar som är synd.

Begärelse leder alltid till besvikelse

Det bibliska syndbegreppet betyder egentligen ordagrant översatt ”att missa målet”. Begärelserna får oss att satsa våra liv på sådant som inte i längden upplevs leda någon vart, eftersom vi aldrig blir nöjda. Förr eller senare infinner sig konflikterna och kriserna. Dessa i sin tur föder lätt splittring, brutet förtroende och ensamhet. Alltså kan vi nu konstatera att frestelser eller prövningar uppväcker begärelser. Dessas natur är sådan att man bara önskar mer och mer, och detta leder till sist oundvikligen till att man går över en gräns, där begärelsen inte kan tillfredsställas utan att man offerar relationerna med de närmaste. Följden blir besvikelse. Denna föder bitterhet, avund eller självömkan. Dessa känslor är intressanta därför att de sätter människans omdöme ur spel. Hon tycker sig plötsligt få rätt att göra det ena eller det andra som hon egentligen vet är fel. Hon kan tänka: ”Det är visserligen fel att göra så här, men det är så synd om mig ...” Hon hamnar så i konfrontation med omgivningen, med skapelsen och med Gud själv. Alla relationer försvåras därigenom eller bryts.

Låt Gud ge livet dess mål

Vi har i tidigare kapitel studerat två motåtgärder för att bryta detta mönster. Låt oss åter lyssna till Paulus:

Vandra i ande, så kommer ni inte att göra det som köttet har begär till (Gal 5:16).

Och nog kan gudsfruktan vara en stor vinning, om den nämligen gör oss förnöjsamma (1 Tim 6:6).

När vi vandrar i Anden utformar Gud våra liv och inte vi själva. Redan detta att vi lämnar initiativet för våra liv över till Herren innebär att begärelserna får en dödsstöt. Grunden för all begärelse är nämligen önskan att råda över sig själv utan Guds inblandning. Jesaja uppenbarar detta (Jes 53:6) när han talar om Jesu frälsning och varför denna var nödvändig: Vi gick alla vilse som får, var och en av oss ville vandra sin egen väg, men Herren lät allas vår missgärning drabba honom. Självförverkligandet, oberoendet är begärets och syndens natur, och människan sträckte sig efter frukterna från kunskapens träd för att få möjlighet att leva detta oberoende liv utan Guds inblandning. Men begärelserna, som därigenom skapar främlingskap med Gud, skapar också på längre sikt ett främlingskap mellan människor och därmed ensamhet och konflikter.

Alla gick vilse som får.

I kapitel 4 kunde vi konstatera hur Gud fostrar framförnöjsamhet i våra liv när vi vandrar i Anden tillsammans med honom. Förnöjsamheten är motpolen till begärelserna. Den innebär att man ser på det man har och lever i tacksamhet inför Gud för det. Girigheten kallar däremot Paulus för avgudadyrkan (Kol 3:5). De avgudar som dyrkades i gammaltestamentlig tid och som Gud hatade var just begärelsegudar, rikedomsgudar, njutningsgudar etc. Sådan avgudadyrkan ledde alltid till sist till att människorna offrade sina egna barn till dessa gudar. Detta är en utmärkt bild på hur stort främlingskap människan kan hamna i när begärelserna driver henne. Självförverkligandet, ambitionerna, välståndsjakten och upplevelsejakten kan få oss att glömma, åsidosätta eller offra våra barn än i dag.

Vilka drivfjädrar formar ditt liv?

När två makar hamnat i konflikt i sitt äktenskap måste alltid frågan om begärelserna, förnöjsamheten och vandringen i Anden få komma på tal. Många äkta par upplever emellertid detta som stressigt och ovidkommande. Man blir inte sällan bemött med frågan: ”Ska vi nu byta jobb och bostad också, förutom att vi redan har våra konflikter att brottas med?” De har svårt att förstå att sådana åtgärder skulle leda till någon bättring, och det gör de naturligtvis inte heller. Det är inte i denna anda man skall börja vare sig det gäller problemlösning eller förebyggande friskvård. I stället måste man se igenom sitt liv och fråga vilka begärelser man har. Vilka ambitioner driver en framåt? Vad strävar man efter? Vad är värdefullt i ens liv? Allt detta som man längtar efter och har som dröm och målsättning måste få underkastas Andens granskande ljus. Det handlar nämligen inte om att byta jobb och bostad utan om att byta drivfjädrar i sitt liv. När så sker, händer ibland att man byter både jobb och bostad, men det är i så fall en andrahandsfråga. Det som slår sönder våra äktenskap är nämligen inte i första hand frågan om var man arbetar och var man bor utan just begärelserna – det man längtar efter och strävar efter. I detta

sammanhang måste man hålla i minnet att det också finns fromma begärelser. Jag har sett familjer och äktenskap lida svårt av att familjefadern haft begäret att bli räknad som stor profet eller annan typ av andlig ledare. Detta faktum utesluter inte möjligheten att han var profet eller andlig ledare. Problemet uppkommer när begäret dyker upp, eftersom det drar med sig oförnöjsamheten och tendensen till gränslös expansion på familjens bekostnad. I mitt tidigare arbete som forskare såg jag också många kollegers äktenskap gå sönder. Detta betyder inte att forskning i och för sig spräcker äktenskap, men forskarivern kan bli ett begär som slår klorna i en, så att forskaren själv upplever varje sysselsättning vid sidan av forskningen som meningslös, även vistelsen hemma med familjen. Många hustrur sade vid skilsmässan att ”vi har inte längre något gemensamt”. Den som kommer i klorna på ett allt överskuggande begär tappar så lätt intresset för allting annat. Vi talar ju inte för intet om arbetsnarkomaner.

Begär föder ensamhet

Bibeln ger många exempel på människor som frestats, gett efter för frestelsen och begått synd som lett till konflikt, ensamhet eller död. Berättelsen om Kain och Abel är bara den första i en lång kedja av likadana händelser genom mänsklighetens historia. Två personer ger intressanta vittnesbörd om sig själva. Den ene är profeten Jona och den andre är psalmisten Asaf. Om du inte har Jonas bok och psalm 73 i Psaltaren aktuella för dig, så repetera dem innan du går vidare.

Jonas begärelse var hämndbegäret. Han levde i Israel, och norr om detta land låg dåtidens stormakt Assyrien med huvudstaden Nineve. Gud sände honom dit till att predika, för att människorna i staden skulle omvända sig och Gud kunna välsigna dem. Jona ville inte alls att nineviterna skulle bli välsignade. Han försökte rymma så gott han kunde, men det började blåsa när han kom ut till sjöss, och slutet blev att han fick rekommendera sjömännen att kasta honom överbord, vilket de gjorde. Fisken fångade upp honom, han ångrade sitt rymningsförsök och fisken satte upp honom på land. Jona var nu samarbetsvillig men hade ändå inte övergivit sin begärelse. Han gick till Nineve och predikade och fick uppleva tidernas väckelse. Alla omvände sig inklusive småboskapen.

Jona borde ju ha varit strålande glad men blev i stället besviken. Han gick ut och satte sig i solgasset utanför staden för att se om det inte möjligen ändå skulle komma att regna eld och svavel. Så skedde inte, och Jona blev mer och mer bitter, besviken och upptagen av självömkan. Det hade han inte behövt bli. Han hade fått 120 000 trosfränder och skulle ha kunnat stå på torget och prisa Herren tillsammans med dem, för deras fiendskap mot honom var utplånad, och detta hade kunnat leda till en underbar gemenskap om han bara hade velat överge sin fiendskap. Men han ville inte. Bilden av Jona sittande mol allena i solgasset utanför staden är en intressant bild av den ensamhet som begärelserna förr eller senare för med sig, när dessa har fått leda till besvikelse och misräkning. Helt stilenligt önskar sig Jona vara död. Självömkan har fått leda till självmordstankar. Gud försökte trösta Jona genom att sätta dit en ricinbuske, som skuggade

honom. Jona gladde sig över ricinbusken men tackade inte Gud för den. Då tog Gud bort ricinbusken, och genast förknippade Jona händelsen med Guds handlande. Jona satt där utan gemenskap med vare sig Gud eller människor, fientlig både mot Skaparen och skapelsen. Han hade visserligen gjort som Gud sade till honom, men han hade inte övergivit sina begärelser.

Guds person är förnöjsamhetens källa

Psalmisten Asaf är lika intressant. Vem känner inte igen hans vanda och kamp över de orättvisor man ständigt ser runt omkring sig och kanske får uppleva själv. Han säger att han upptändes av avund mot de övermodiga när han såg att det gick dem väl i deras ogudaktighet. Det såg ut att löna sig att vara ogudaktig, och Asaf blev avundsjuk. Begärelserna vaknade till liv inom honom, och han började starkt fundera på om han inte skulle göra det samma som de ogudaktiga. Men i Asafs liv hände något egendomligt. Det hela mognade ut till en kris av avund och meningslöshet. Han försökte lägga band på sig och sin avund men kunde inte. Men Gud kom honom till mötes på två sätt. Han fick se hur det i längden går för de människor som styrs av sina begärelser. I början får de framgång, och allt ser så präktigt och bra ut. Men långt om länge får begärelsemänniskan skörda död och destruktions. Tidsavståndet mellan sådd och skörd kan vara långt, men skörden kommer. Det krävs både ärlighet och livserfarenhet för att se detta som Asaf såg, men när man har gjort det får man lättare att övervinna sina begärelser. Det som slutgiltigt löste Asaf var emellertid något annat, nämligen upptäckten av gudsgemenskapens verklighet. Plötsligt utropar han:

Vem har jag i himmelen utom dig! Och när jag har dig, då frågar jag efter intet på jorden. Om än min kropp och min själ försmäktar, så är dock Gud mitt hjärtas klippa och min del evinnerligen (Ps 73:25-26).

Med dessa ord av jubel och glädje förklarar Asaf varför hans avundskris och hans brottningskamp med begärelserna fick ett lyckligt slut. Han hade funnit något vida bättre. Han hade funnit gemenskapen med Gud själv. När han säger att han inte längre frågar efter något på jorden betyder inte detta att han har blivit en förslöad navelskådare. Det är inte nirvanats — utslocknandets — utväg ur begärelsernas dilemma som Asaf har funnit. Han har funnit det eviga livets glädje har och nu, saligheten på jorden. Och när han har fått sin gudsgemenskap upprättad har han också blivit skickliggjord till relationer med alla människor av god vilja. Han, som tidigare förgäves försökte bevara sitt hjärta rent och förgäves tvättade sina händer i oskuld, har nu blivit ren. Han, som försökte bemästra sina begärelser, har blivit löst ifrån dem.

Älska Gud över allting

Begärelsernas natur är att vi älskar skapelsen i stället för Skaparen. Detta leder alltid till att vi ständigt skall ha mer intill dess att vi inte kan få mer. Slutresultatet blir besvikelse, avund, självömkan och brustna relationer. En levande gudsgemenskap gör det möjligt för oss att leva i äkthet och att leva fria

från begärelser. Allt som är oäkta i våra liv, rollspel och förljugenhet, måste få avslöjas och dö. Vi måste få lära oss att umgås så nära med Gud att vi kan förnimma hans vilja och börja att vandra i Anden. Våra drivfjädrar måste avslöjas och ersättas med Herrens egen. Gud måste få lära oss trofasthet och förnöjsamhet under den vandring som vi tillsammans med honom får göra genom livet. Ju mer vi blir uppfyllda av honom själv, desto mer lösgjorda blir vi från att begära allt möjligt på jorden för egen del. Vi mognar därigenom fram till att bli relationsmänniskor.

Dubbla budskap

Vi skall nu återgå till utgångspunkten för denna bok, nämligen frågan om hur mycket vi lever i äkthet eller omger oss med fikonlöv. Redan tidigare har vi konstaterat att fikonlövens oäkthet skapar relationsproblem. Denna oäkthet kallar Bibeln hyckleri, men när vi nu skall gå på djupet med detta fenomen vill jag hellre använda ett uttryck från psykologin, där man talar om ”dubbla budskap”. Att jag hellre väljer denna term beror på att ordet hyckleri blivit belastat med anklagelser och skam, och alla sådana bivalörer tenderar att öka vår oäkthet snarare än att minska den. Många människor upplever under första tiden av sitt äktenskap en större eller mindre chock. Man upptäcker plötsligt att den person man gift sig med var en annan än man trodde. Den artige och vänlige kavaljeren förbyts i en krävande och försoffad make. Den kvinna som under förlovningstiden bara verkar vara snäll och vänlig, visar sig när äktenskapet är ett faktum snarast vara obeslutsam och ängslig. Om vi aldrig lämnade dubbla budskap till oss själva och varandra skulle överraskningar av detta slag aldrig kunna inträffa.

Dubbla budskap till barn

Vi skall i detta sammanhang se problemet med de dubbla budskapen ur det lilla barnets speciella synvinkel. Föräldrar som avger dubbla budskap till sina barn skapar nämligen en speciell form av personlighetsanpassning hos barnen som, när dessa i sin tur är vuxna, leder till relationsstörningar. Många äktenskapsproblem kan härledas till denna typ av barndomsupplevelse hos en eller båda parter. När så har skett, är det viktigt att man får lära sig att med Guds hjälp gå ut ur det anpassningsmönstret och fungera på ett mera sunt sätt. Vi bildar oss en uppfattning om människor omkring oss på två sätt. Dels har vi att göra med sinnenas vittnesbörd — framför allt gäller detta synen och hörseln — dels har vi att göra med en intuitiv förnimmelse, som delvis är av annat slag. Bibeln talar här om begreppet samvete. Detta ord är en ordagrann översättning från grekiskan och betyder en förmåga att veta något tillsammans med någon annan.

Normalt använder vi ordet samvete för vår kommunikation med Gud. I samvetet förnimmer vi intuitivt Guds vilja i umgänget med honom och hans ord. Men samvetet är inte reserverat för Gud, utan vi kan förnimma varandra med samvetets hjälp på samma sätt som vi förnimmer Gud. Detta torde vara en andlig process. Samvetet är en del av människans ande. Många tror att samvetet är Guds röst. Så står det ingenstans i Bibeln. Samvetet är snarare ett

människoandens öra för förnimmelser om individer — Gud, människor eller andemakter i omgivningen. Med samvetet kan man ”höra” eller ”samveta” vad som finns i dessa individers personligheter. Detta samvetande är grunden för all upplevd gemenskap och är därför en omistlig förutsättning för bildandet av alla relationer. Samvetet finns i funktion även hos människor som inte är födda på nytt (Rom 2:13-15). Pånyttfödelsen innebär inte att människans ande plötsligt blir till efter att förut inte ha existerat (jfr Ps 32:2). Den medför i stället att människans ande träder in i gemenskap med Guds Ande. Att dö innebär nämligen i biblisk mening att genomgå en skilsmässa snarare än att upphöra att existera. Pånyttfödelse står för återupprättad gemenskap med honom som själv är livet.

Psykoanalytikern Freud lanserade en psykologisk syn på samvetet. Han kallade det för överjaget och antog att detta var en slutprodukt av omvärldens uppfostran och förväntningar, inte minst på det moraliska området. Givetvis kan vi inte förneka att sådana präglingar finns, men de utgör inte samvetet, även om de många gånger tagits emot via samvetet. Långt innan barnet kan se, höra och analysera sina föräldrars ord, gester och beteenden tycks det kunna förnimma den atmosfär som omgivningen skapar. Det intressanta med denna förnimmelse är att den oftare är mera sannfärdig än ögonens och öronens vittnesbörd. Lyssna bara på följande illustrationer ur Johannes evangelium:

Jesus fick se Natanael komma gående och sade om honom: Se där kommer en sann israelit. I honom finns det inget svek (1:47).

När han var i Jerusalem under påskhögtiden var det många som kom till tro på hans namn, när de såg de tecken som han gjorde. Men Jesus anförtrodde sig inte åt någon av dem, eftersom han kände dem alla och inte behövde någon som talade om för honom hurdan en människa var. Han visste av sig själv vads om fanns i människohjärtat (2:23-25).

Det gick inte att se på Natanael att han var en sveklös människa, men Jesus kunde direkt förnimma det. I Jerusalem fick Jesus många anhängare, men dessa var inte villiga att följa honom in i lidanden och svårigheter, utan de var ute efter egna vinster. Jesus kunde förnimma detta trots den entusiastiska och hängivna bild som ögonen kunde förmedla. Jesus anförtrodde sig därför inte åt dessa människor. Han såg förnimmelsen som ett sannare uttryck för människans natur än det ögonen och öronen registrerade. Det lilla barnet kan alltså redan tidigt skapa sig en bild av sin omgivning, och den bilden är ofta i många stycken sannare än den som kommer senare, när ögon, öron och tankeförmåga börjar att ta emot mer fikonlövsbetingade bilder och föreställningar av människor i omgivningen.

Dubbla bilder skapar förvirring

När nu barnet växer till, och den ursprungliga samvetsbilden utökas med sinnenas vittnesbörd, är det lyckligt för barnet om dessa båda bilder stämmer överens. Om föräldrarna är äkta till sin natur utstrålar de samma typ av signaler

till ögonen som till samvetet. Detta för med sig en enhetlighet och en trygghet för det växande barnet. Om däremot signalerna blir motstridiga skapas förvirring och osäkerhet. Barnet är ännu inte gammalt nog att förstå hur denna motsägelse och förvirring uppkommer. I stället kommer hela problemet att handhas på ett sätt som lätt blir reflexmässigt och som har sin motsvarighet i vad som sker med synen hos ett skelögt barn. När ett barn skelar med sina fysiska ögon förmedlas till hjärnan två bilder av den omgivande verkligheten. Hjärnan kan inte sätta samman dessa bilder till en enhetlig bild, utan reflexmässigt löses problemet genom att bilden från det ena ögat undertrycks. Om denna process får fortsätta inträder till sist fullständig blindhet på ena ögat. Trots detta handikapp har därmed en vinst uppnåtts. Man ser nu en bild av omgivningen och inte två. Om man inte direkt kan häva skelögheten med operation eller liknande brukar man sätta en lapp framför det öga som ser bäst. Synförmågan på det andra ögat växer då, eftersom det nu inte förmedlar en dubbelbild av omgivningen. När det lilla barnet får en dubbel bild av någon eller några personer i sin omgivning uppstår samma typ av process. En av bilderna måste undertryckas, eftersom det är smärtsamt och förvirrande att ha två bilder av omgivningen.

I sakens natur ligger nu att förnimmelsebilden alltid är mörkare än sinnenas vittnesbörd. Fikonlövsprocessen gör att oavsett vad vi bär på i vårt inre så gör vi det yttre så tilltalande och angenämt som möjligt. Dubbla budskap har nästan alltid karaktären av ett vittnesbörd som tynger ner samvetet, samtidigt som ögon och öron inte kan bekräfta det som samvetet förnimmer. Samvetet kanske talar om en besviken, självupptagen och anklagande förälder, medan ögon och öron i stället ser samma förälder som ambitiös, beskyddande, självutgivande och överbeskyddande. Ett vanligt, skelögt barn ser två likadana bilder av verkligheten. Där dubbla budskap förekommer ser man inte bara två bilder, utan man ser en som är vacker och en som är skrämmande. I dessa sammanhang blir därför impulsen att undertrycka den ena bilden ännu starkare, och den bild som undertrycks är samvetsbilden. När den bilden tonar bort ökar barnets trygghet och anpassningsförmåga till omgivningen på kort sikt. Man anpassar sig till föräldern med dubbelt budskap genom att undertrycka sin förnimmelse och bara ta vara på fikonlövsbilden, som föräldern ifråga förmedlar till omgivningens fysiska sinnen. Konsekvensen blir att relationen till föräldern med dubbelt budskap underlättas, men priset är mycket högt, eftersom alla andra relationer försvåras eller omöjliggöres.

Ett sårat samvete

Förmågan att förnimma med samvetet vad omgivningen bär på är en omistlig egenskap. Man kan inte undertrycka den utan att ta betydande skada. Framför allt tenderar man att förlora möjligheten att ta emot kärlek ifrån människor i omgivningen när förnimmelseförmågan går förlorad. Kärlek kan inte tas emot enbart med ögon och öron. Om inte förnimmelstens samtida vittnesbörd finns där vågar man sällan tro på de kärleksförklaringar sinnen kan registrera. När samvetet på det har sättet sätts ur spel som mottagare för kärlekskommunikation

uppstår lätt en djupt liggande osäkerhet på omgivande människors känslor och avsikter. Det kan bli en osäkerhet som kommer att omfatta hela ens liv, så att man blir obeslutsam och även i struntsaker oviss om vad som kan vara rätt eller fel.

Den osäkra snällheten

För en människa med ett undertryckt och skadat samvete blir äktenskapet som regel en besvikelse. Man hade väntat sig den förlösande kärleken men upplevde den aldrig fastän den kanske fanns där. Till saken hör nämligen att människor med denna skada på sitt samvete ofta är snälla och behagliga. De löste sin barndoms förvirrande känslokonflikt genom att ge upp viktiga delar av sigs själva, och de är ofta som vuxna beredda att göra det på nytt. Vid en tillfällig kontakt är det därför lätt att känna sympati och kärlek för en sådan människa, och hans eller hennes äktenskapliga besvikelse beror sällan på att kärlek inte funnits där, utan mera på att kärleken inte gick att ta emot. Inte sällan ser man därför en sådan person med ett sargat samvete vara gift med en kärleksfull äktenskapspartner. Ändå fungerar inte äktenskapet, utan ju längre det pågår, desto mera besviken blir den person vars samvete skadades i barndomen.

Hela problematiken kan aktualiseras innan man gifter sig. Det finns människor som är kroniskt förlovade, men som råkar i panik och bryter förlovningen när det blir tal om att gå och gifta sig. Den i detta fall allt överskuggande frågan är nämligen: Är det rätt att vi gifter oss? Plötsligt är man inte säker på att den andre verkligen älskar. Än mindre är man säker på att man älskar själv. Dessutom är ju Gud inblandad. Vill han det här äktenskapet eller vill han inte? Eftersom man inte samvetsvägen kan registrera vare sig den andra människans egentliga känslor och reaktioner eller Guds vilja blir beslutsfattandet olidligt, och man tenderar att göra slut. Den ständiga förlovningen är däremot uthärdlig som kompromiss men skapar naturligtvis andra problem. Av tradition anses det mera normalt att en man tar ett initiativ till en kärleksrelation än att en kvinna gör det. Jag tror att detta är orsaken till att det sargade samvetets inomäktenskapliga ensamhet är vanligare bland kvinnor än bland män. Den osäkerhet och otrygghet som det innebär att sakna sunda förnimmelser om omgivningen gör att man med detta handikapp sällan kommer sig för med att över huvud taget inleda förbindelse med någon kvinna. De blir ofta ensamma ungarlar. Kvinnan kan däremot låta sig uppvaktas och till och med föras in i ett äktenskap. Problemen kanske inte på allvar visar sig förrän äktenskapet är ett faktum. Detta betyder inte att man inte ser gifta man med detta problem. I allmänhet har dock kvinnan då varit relativt initiativrik vid äktenskapets ingående.

Det sårade samvetet är också sjukt

Att samvetet är sargat och förnimmelseförmågan av omgivningens kärlek bruten betyder på intet vis att personen ifråga är samvetslös. I stället är han ofta plågsamt medveten om sitt samvete, för detta är inte bara sargat utan också

sjukt. Låt oss återgå till barndomssituationen. Vi möter här en eller två föräldrar som utsänder dubbla budskap. Ögonen registrerar kanske något som ser ut som kärlek och självupppoffring, men samvetet registrerar frånvaro av kärlek och närvaro av besvikelse, självömkan, bitterhet etc. Dessa impulser kan nu barnet inte medvetandegöra och kalla för självömkan, bitterhet eller vad det nu är, utan allt upplevs bara som föräldrarnas otillfredsställdhet med barnet. Slutresultatet blir en förkastelsekänsla. Man upplever sig ovärdig att bli älskad, eftersom man inte förnimmer någon kärlek. Och eftersom ögonens vittnesbörd hela tiden talar om en människa som på olika sätt lever självutgivande, i omtänksamhet och omsorg förstärks barnets intryck av att det är barnet det är fel på och inte den vuxne.

Barnet ser en kärleksfull och självutgivande människa, som dock förnimmelsevägen inte kommunicerar kärlek till barnet. För många blir slutsatsen att det är barnet självt det är något fel på. I sitt samvete upplever man inte kärlek utan anklagelse och fördömelse. Fördömelsekänslan upplevs som ett dåligt samvete. Tydligt har man på något sätt inte räckt till för att behaga föräldern med det dubbla budskapet, och barnet kan inte finna annat än att det har sig självt att skylla. Ur denna upplevelse kan det födas ett prestationstänkande. Man upplever sig inte älskad bara genom att finnas till men kan ibland få uppleva ögats och örats förnimbara impulser av uppskattning om man lyckas med något eller presterar något. Att det blir så här är egentligen ganska naturligt. Föräldern ifråga försöker ju älska genom gärningar och prestationer fastän den spontana kärleken saknas i hans eller hennes inre. Man utstrålar kärlekens gärningar utan att kunna kommunicera kärlekens förnimbara kvalitet. Kärlek blir liktydigt med gärningar och prestationer, och denna inställning förs över på nästkommande generation genom det dubbla budskapets princip. De prestationer och gärningar som växer fram har det dåliga samvetet till drivfjäder. Man känner sig tvingad av dåligt samvete att köpa omgivningens uppskattning genom prestationer. Det är just för att den inre förnimmelsebilden har denna kvalitet av förkastelse, övergivenhet och dåligt samvete som man automatiskt börjar undertrycka samvetsfunktionen så mycket som möjligt för att härda ut. Ödesdigert nog försvagar man därigenom förmågan att ta emot äkta kärlek, den som skulle kunna föra till ett helande.

Samvetets helande

Man möter ofta människor som vuxit upp i en miljö av det slag jag beskrivit och som sedan gift sig som vuxna. I början tror man lätt att när en sådan människa blir gift med en kärleksfull person så är problemet löst. Det kan det vara, men ofta är det inte så, för nu behövs en omställningsperiod, då det sargade samvetet får förstärkas till att verkligen ta emot kärlek och det sjuka samvetet får renas i Jesu blod (Hebr 9:13-14), så att man slutar att göra döda gärningar för att behaga människor och behaga Gud och därigenom köpa kärlek. Den process som nu startar är jämförbar med lappbehandling av skelögdhet. Människan med ett sargat och osäkert samvete får börja lära sig att ta vara på de till en början svaga signaler i det inre som registrerar förnimmelse av kärlek. Detta gäller såväl i relationen till Gud som till människor. Man får vänja sig vid att inte fästa

överdriven avsikt vid det som ögat ser och örat hör. Ett förfluet ord från en kärleksfull människa kan annars ställa till trassel i veckor och månader och orsaka misstänksamhet och besvikelse. Man får börja vänja sig vid att ta emot kärlek utan att känna sig skyldig att betala tillbaka med prestationer. Det handlar om att lära sig skillnaden mellan tacksamhet och tacksamhetsskuld. I tro får man börja ta emot budskapet om frälsning på ett nytt sätt så att samvetet verkligen blir rent inför Gud och inför en själv. Denna samvetets renhet gör i sin tur att man frimodigt kan komma inför nådens tron för att få hjälp med sina svagheter så som vi tidigare har kunnat läsa i Hebr 4:14-16.

Mer och mer kan man lära sig att vara sig själv inför Gud och uppleva gemenskap med Gud som en prestationsfri kärleksrelation. Man kan våga förlösas till att ta emot kärlek från Gud och människor och börjar då också att gensvara. Detta i sin tur förlöser en själv från att ge ut dubbla budskap till omgivningen. För en människa med ett sargat och sjukt samvete i sitt innersta och ett prestationsbeteende i sitt yttre avger dubbla signaler. Det är så märkligt att se hur denna livsform fortplantas från generation till generation. När man på detta sätt går från dubbelhet till enkelhet i sitt eget liv kan det vakna mycken vrede inom en själv. Den förälder som man upplevde dubbla signaler ifrån har ju givit förnimmelsesignaler i det innersta av förkastelse och kärlekslöshet. Det betydde kanske inte att föräldern ifråga inte ville älska. Men detta är ointressant eftersom det för barnet kändes så. Känslan av förskjutenhet och ovärdighet kan leda till en besvikelse eller vrede gentemot föräldern med dubbla budskap. Men samtidigt är ens samvete så sjukt att man inte orkar eller vågar kännas vid den vreden, utan vreden göms på hög i ens innersta. När samvetet inte längre är sjukt och vreden därför inte längre förbjuden kan den välla fram med överraskande styrka. Man får då vara beredd att anropa Herren om hjälp att bli löst ifrån vreden till att kunna ge en äkta förlåtelse, som inte bygger på det sjuka samvetets förnekande av fakta utan på Jesu frälsningsverk i ett rent samvete.

Frigörelsen från denna vrede till verklig förlåtelse kan ibland gå i ett sammanhang. Ibland är det en stegvis process, där olika former av vrede kan komma till medveten insikt vid olika tillfällen. Huvudsaken är att man anropar Herren om hjälp till att förlåta vid varje sådant tillfälle. Så länge samvetet är så orent gentemot föräldern med dubbelt budskap, och därmed också gentemot Herren, att man inte vågar kännas vid ansamlad vrede — i den mån sådan finns — händer det ofta att vreden, som står under en sorts inre tryck, då och då exploderar ungefär som när en vulkan får ett utbrott. Den riktas då sällan mot den förälder som gav det dubbla budskapet. I stället utlöses den över någon mera ofarlig och okontroversiell person. I ett äktenskap med en kärleksfull partner blir det ofta denne som får vredesutbrotten riktade mot sig. Det är ett steg framåt mot helande att man får komma överens om vem vreden egentligen gäller, så att man och hustru tillsammans i bön kan lämna vreden till Herren varje gång den dyker upp. Vreden blir då ingenting som splittrar makarna på längre sikt, utan den kan i stället förena dem när den gemensamma förlåtelse processen får bära frukt. Det är få människor förunnat att ha haft föräldrar som inte i något avseende lämnat dubbla budskap till sina barn. I större eller mindre utsträckning

känner nog många igen sig i den beskrivning jag nu har gett. Det är därför viktigt att vi litet till mans får genomgå en helande process till dess våra samveten fungerar som de skall både i förening med människor och med Gud. Men det handlar om att våga bli äkta. Det som binder en kvar i samma dubbla väsende som det man själv blev utsatt för som liten är ju just fruktan, en fruktan som hör ihop med fördömelseupplevelsen och det dåliga samvetet.

Ett helat föräldrasamvete

När man i tal eller skrift undervisar om hur fördömelseupplevelser, osäkerhet och samvetsskador förs över från en generation till nästa händer det att människor känner igen sig i föräldrarollen och inte bara i barnrollen. En människa med ett skadat samvete blir ofta ganska lik den förälder som utlöste skadan, och på det viset förs den vidare. Sedan utstrålar man i sin tur dubbla budskap till nästa generation. Om du ser din egen bundenhet i dina barns liv vill jag uppmuntra dig till att börja söka ett helande för ditt eget samvete både till rening och till mottagande av kärlek. För Gud vill ge dig det helandet. Nåden räcker för allt. Och det som har skett har ju inte varit din avsikt. Dessutom innebär ditt helande att dina barns situation på allt sätt påverkas i riktning mot läkedom och upprättelse. Så ta emot budskapet positivt, och låt Herren få börja förändra ditt liv. Be uthålligt om ett rent och helat samvete, och låt Herren få ge dig kärlek så att ditt liv förvandlas utan prestation från din sida. Lägg inte någon skam över ditt liv, för Gud gör inte det. Sök hans frihet. Det påverkar även dina barn positivt att du gör så.